

Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/394/2018

Rady Gminy Drużbice

z dnia 15 października 2018 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY DRUŻBICE
NA LATA 2018-2023**

2018

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	13
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	13
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	13
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE	14
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	17
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	23
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA	25
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	27
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	33
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	39
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	40
11. POMOC SPOŁECZNA	42
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	53
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	54
14. ANALIZA SWOT	69
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	74
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	77
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	86
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	89
SPIS TABEL I WYKRESÓW	93

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Drużbicach. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli kierownik i pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drużbicach, inni przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia została przygotowana na lata 2018-2023. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drużbice na lata 2018-2023 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drużbice na lata 2018-2023 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020,
- Wojewódzka Strategia w zakresie Polityki Społecznej 2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2015-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie

większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk

sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa łódzkiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 12. osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 7. Infrastruktura dla usług społecznych, 8. Zatrudnienie i 9. Włączenie społeczne.

Cele szczegółowe wyznaczone w ramach ww. osi priorytetowych zakładają szersze wykorzystanie e-usług publicznych, w tym informacji sektora publicznego, przez mieszkańców województwa łódzkiego, zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby regionalne oraz usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne, wzrost jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz dostępności edukacji przedszkolnej, poprawę jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego, wzrost zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zwiększenie liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów), przywrócenie zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także powstanie nowych i trwałych miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.

Wojewódzka Strategia w zakresie Polityki Społecznej 2020 jest dokumentem, który określa działania samorządu województwa łódzkiego z zakresu polityki społecznej. Zawiera diagnozę sytuacji regionu oraz sfery społecznej, formułuje wizję i misję strategii oraz wyznacza cel strategiczny i cele szczegółowe.

Wyznaczone w dokumencie cele szczegółowe zakładają tworzenie dobrych warunków do funkcjonowania rodzin, wczesne przeciwdziałanie kryzysowi rodziny oraz skuteczną pomoc rodzinom znajdującym się w utrwalonym kryzysie, przygotowanie dzieci i młodzieży do samodzielności i niezależności oraz budowę umiejętności skutecznego radzenia sobie

w otoczeniu społecznym, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu osób w wieku produkcyjnym poprzez wspieranie zdrowego trybu życia, zintegrowaną aktywizację zawodową i społeczną wykorzystującą potencjał sektora publicznego i społecznego oraz działania na rzecz usamodzielnienia materialnego i społecznego od początku kariery zawodowej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz poprawę poziomu ich aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, fizycznej (oraz w innych obszarach), a co za tym idzie poprawę zdrowia fizycznego i dobrostanu, lepszą integrację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami oraz lepszą opiekę nad osobami niesamodzielnymi, przeciwdziałanie bezdomności, ochronę życia i zdrowia osób bezdomnych oraz ich reintegrację społeczną, a także zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców mających status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2015-2020 jest dokumentem, w którym na podstawie oceny stanu powiatu i uwarunkowań jego rozwoju, sformułowano wizję rozwoju oraz wyznaczono cele i kierunki działań.

Do kierunków działań ważnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: podniesienie kwalifikacji młodzieży i osób dorosłych, prowadzenie spójnej polityki oświatowej (rozwój szkolnictwa zawodowego, współpraca z uczelniami oraz biznesem w zakresie kierunków kształcenia), podniesienie standardu placówek oświatowych i rozwijanie kompetencji technik cyfrowych w procesie edukacji na wszystkich etapach kształcenia, wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, kształtowanie świadomości regionalnej i lokalnej, promowanie i rozwijanie kształcenia przez całe życie, wspieranie organizacji pozarządowych – rozwój trzeciego sektora, rozwijanie bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, wspieranie potencjału turystycznego powiatu – stworzenie różnorodnej, zachęcającej oferty, przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu, reintegrację zawodową oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym, rozwijanie i podnoszenie standardów opieki zdrowotnej, wspieranie małej przedsiębiorczości, promowanie wspólnych, komplementarnych działań wśród przedsiębiorców (inkubatory), tworzenie alternatywnych form przedsiębiorczości (spółdzielnie), inwestowanie w specjalistyczne usługi wspierające rozwój stref ekonomicznych, dywersyfikację przemysłu – rozwijanie stref ekonomicznych oraz wspieranie kadr publicznych w rozwoju zawodowym, (możliwość realizacji projektów interdyscyplinarnych).

Strategia Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025 jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o diagnozę stanu gminy, sformułowano wizję gminy i misję jej rozwoju, określono obszary priorytetowe i cele rozwoju gminy oraz działania i zadania.

Do działań istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych (pomoc społeczna i przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, organizacja i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy, wsparcie opieki nad osobami starszymi i chorymi (formy instytucjonalne, np. dom dziennej lub całodobowej opieki, opieka półstacjonarna, pomoc sąsiedzka), utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem – żłobki, punkty żłobkowe), zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości, przeciwdziałanie rozwarstwieniu lokalnego społeczeństwa, umocnienie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości regionalnej, rozwijanie i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, budowanie i rozpowszechnianie społeczeństwa informacyjnego, zagwarantowanie bezpieczeństwa mieszkańców, stymulowanie rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa, rozwijanie gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych, przygotowanie i wdrażanie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej oraz poprawę standardów lokalnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Drużbice jest gminą wiejską, położoną w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie bełchatowskim. W obrębie powiatu bełchatowskiego graniczą od południa z gminą Bełchatów a od zachodu z gminą Zelów, od wschodu z gminami Grabica i Wola Krzysztoporska w powiecie piotrkowskim a od północy z gminą Dłutów w powiecie pabianickim.

Gmina zajmuje powierzchnię 113,33 km², co stanowi 11,71% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi 31 sołectw: Brzezcie, Bukowie Dolne, Bukowie Górne, Chynów, Drużbice, Drużbice-Kolonia, Głupice, Gręboszów, Hucisko, Józefów, Kazimierzów, Kącik, Kobyłki, Łęczyca, Patok, Podstola, Rasy, Rawicz, Roźniatowice, Skrajne, Stefanów, Stoki, Suchcice, Teofilów, Teresin, Wadlew, Wdowin, Wdowin-Kolonia, Wola Roźniatowska, Zabiełłów i Zwierzyniec oraz 16 miejscowości niesołeckich. Siedzibą gminy jest miejscowość Drużbice.

Gmina leży w południowo-wschodniej części Wysoczyzny Łaskiej, stanowiącej część Niziny Południowo-Wielkopolskiej, na pograniczu z Wysoczyzną Bełchatowską. Przez jej obszar przepływa niewielka rzeka Grabia wraz z dopływami.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki – m.in. Kościół pw. Św. Ignacego Loyoli w Suchcicach z II połowy XVIII wieku, zespoły dworsko-parkowe, parki podworskie, kilka zabytkowych młynów, a także cmentarze.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Gmina Drużbice charakteryzuje się korzystnym układem komunikacyjnym, na szlaku dróg tranzytowych północ-południe i wschód-zachód. Przez jej obszar przebiega droga wojewódzka nr 473 relacji Łask – Piotrków Trybunalski, stanowiąca dawną drogę krajową nr 12 oraz droga wojewódzka nr 485. System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych (o łącznej długości nieco powyżej 101 km) oraz dróg gminnych (o łącznej długości niespełna 72 km). Ocenia się, iż sieć dróg w gminie jest wystarczająca, lecz słabo utrzymana, w części nieutwardzona.

Drużbice leżą w odległości ok. 12 km od Bełchatowa, 30 km od Piotrkowa Trybunalskiego i ok. 50 km od stolicy województwa – Łodzi.

Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bełchatowie Sp. z o.o.

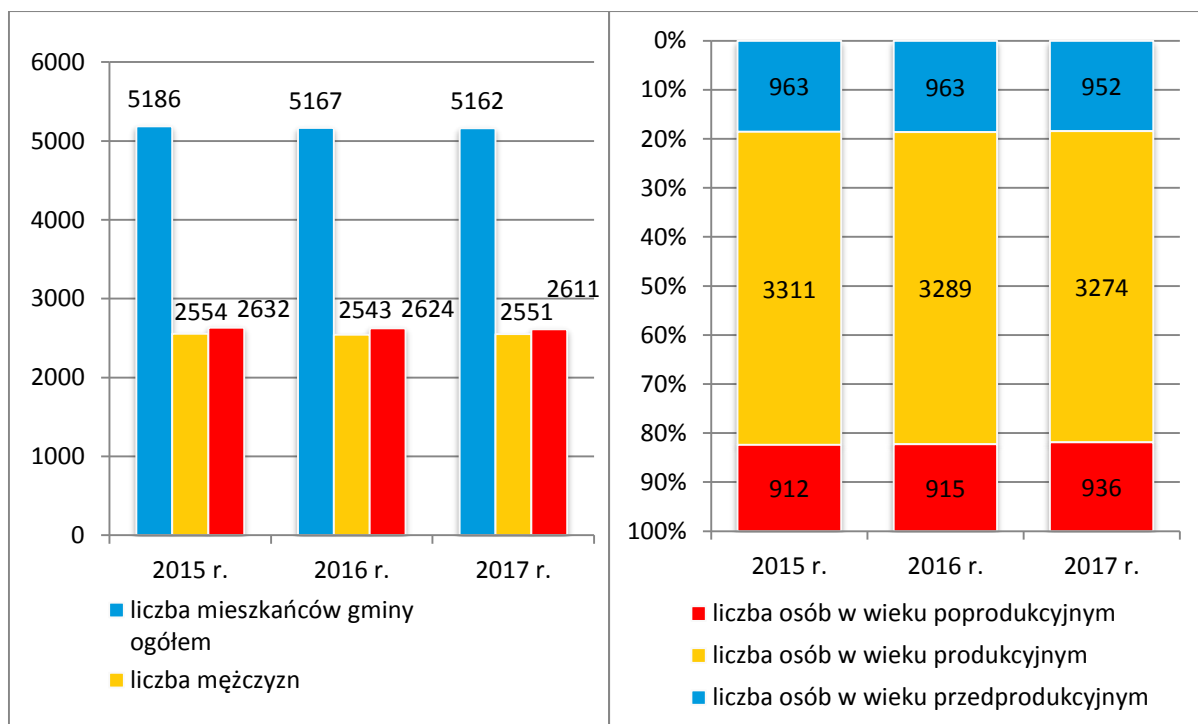
Ocenia się, że z trudnościami komunikacyjnymi borykają się użytkownicy nieutwardzonych dróg gminnych, głównie mieszkańcy miejscowości Pieńki Głupickie, Marki, Depczyk, Łazy, częściowo Rawicz, Podlas i Zabiełłów.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2015-2017 liczba ludności gminy Drużbice nieznacznie zmniejszała się z roku na rok (z 5.186 w 2015 r. do 5.162 w 2017 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety (2.632 w 2015 r., 2.624 w 2016 r., 2.611 w 2017 r.).

W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, natomiast stale rosła liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2015-2017

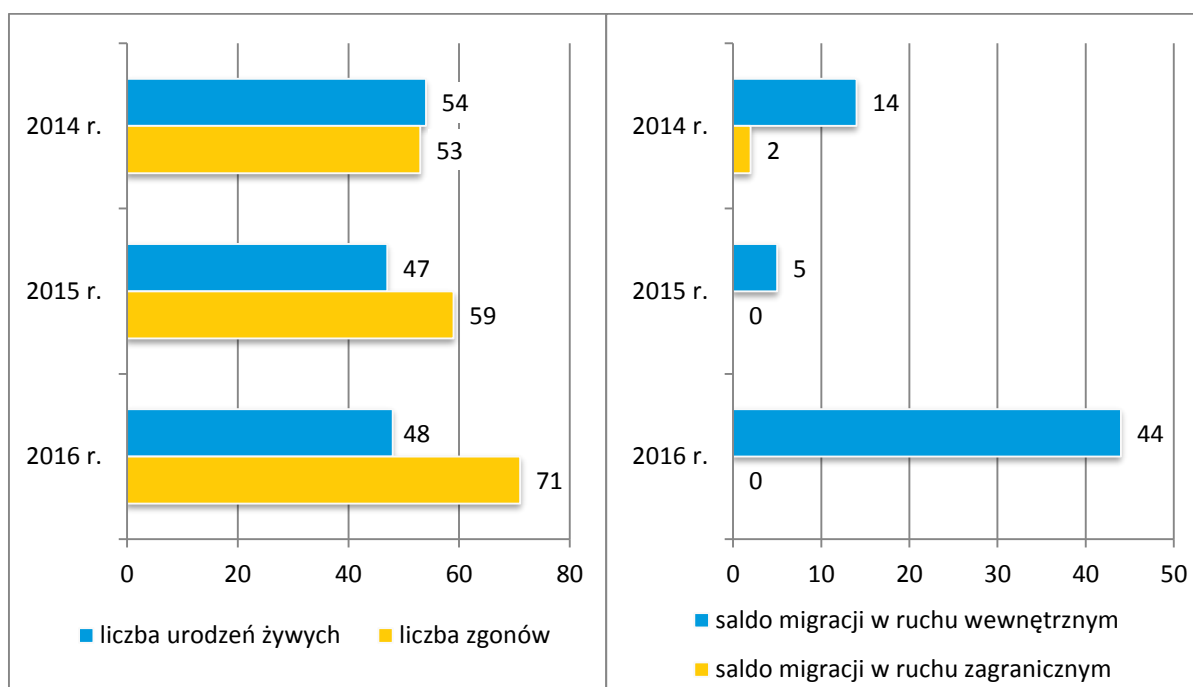

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 roku przyrost naturalny w gminie był na poziomie dodatnim (+1), a w latach 2015-2016 na poziomie ujemnym (-12 w 2015 r., -23 w 2016 r.). Jednocześnie saldo migracji było korzystne (+16 w 2014 r., +5 w 2015 r., +44 w 2016 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Uwagę zwraca spadek liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszył stały wzrost liczby osób starszych. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

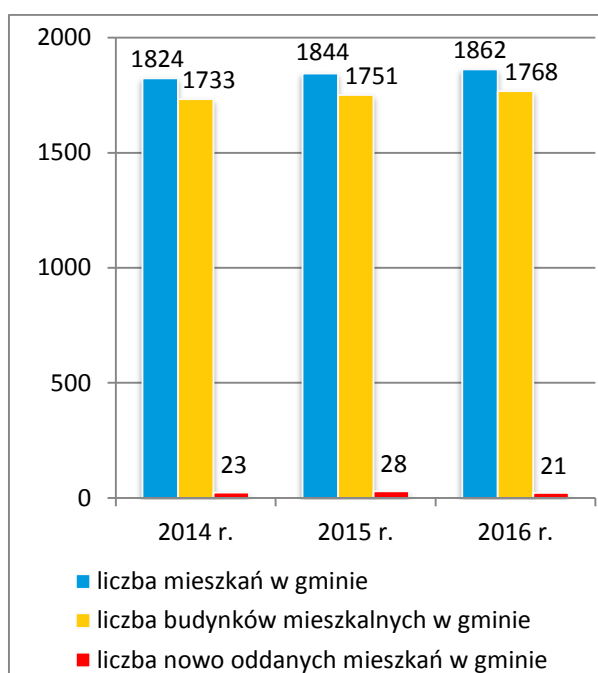
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba mieszkań w gminie Drużbice zwiększała się z roku na rok (z 1.824 w 2014 r. do 1.862 w 2016 r.).

W analizowanym okresie liczba nowo oddanych mieszkań w gminie była podobna (23 w 2014 r., 28 w 2015 r., 21 w 2016 r.), przy czym wśród nich nie było żadnego mieszkania poszerzającego zasoby komunalne gminy.

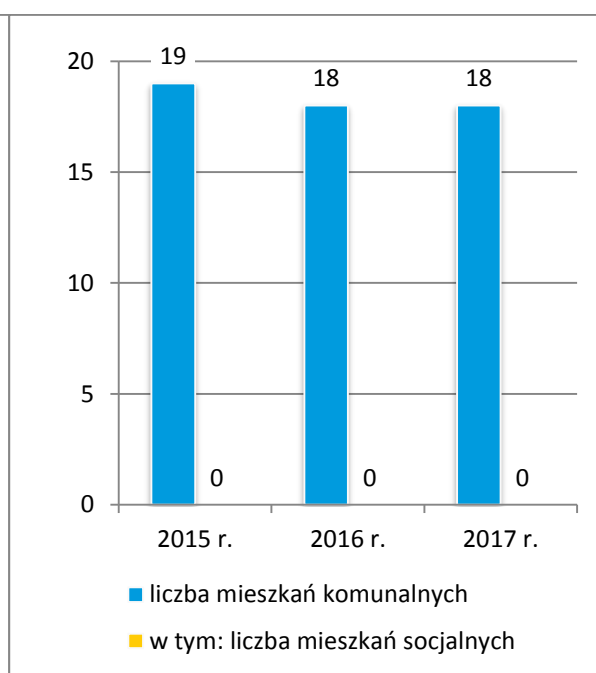
Z danych Urzędu Gminy Drużbice wynika z kolei, że w latach 2015-2017 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gminy była na zbliżonym poziomie (19 w 2015 r., po 18 w latach 2016-2017). Wśród nich nie było mieszkań socjalnych. W analizowanym okresie liczba złożonych wniosków na mieszkanie komunalne z zasobów gminy była niewielka i zmniejszała się z roku na rok (5 w 2015 r., 3 w 2016 r. i 1 w 2017 r.). Jednocześnie nie wydano żadnych wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Urząd Gminy Drużbice.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2016 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 84,2%

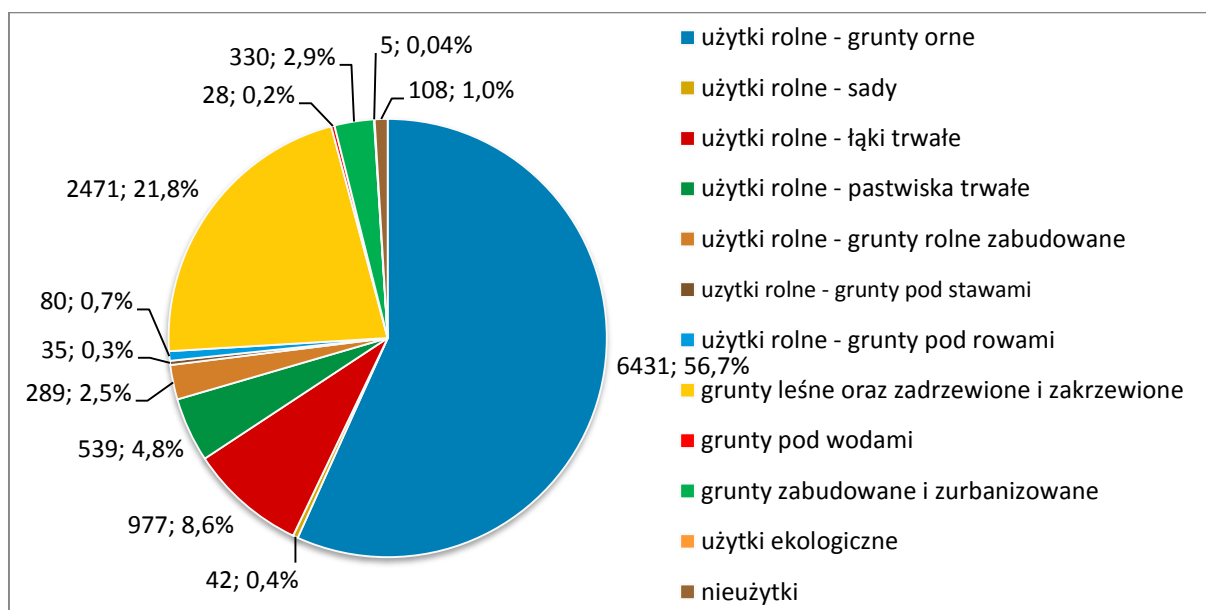
mieszkań, ustęp splukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 73,4 i 68,1%, a centralne ogrzewanie 55,3% mieszkań.

W latach 2015-2017 w gminie nie przyznawano dodatków mieszkaniowych i energetycznych.

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Drużbice jest gminą o charakterze rolniczym, a pewne znacznie w użytkowaniu jej terenu odgrywa turystyka. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (74%), w tym grunty orne (56,7%) oraz łąki i pastwiska (13,4%). Znaczną część obszaru zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (21,8%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W gminie Drużbice dominują gleby słabe i bardzo słabe, w V i VI klasie bonitacyjnej (ok. 60% gruntów). Gleby dobre (III klasa bonitacyjna) zajmują ok. 9%, a gleby średnie (IV klasa) ok. 31% ogólnej powierzchni gruntów ornych gminy.

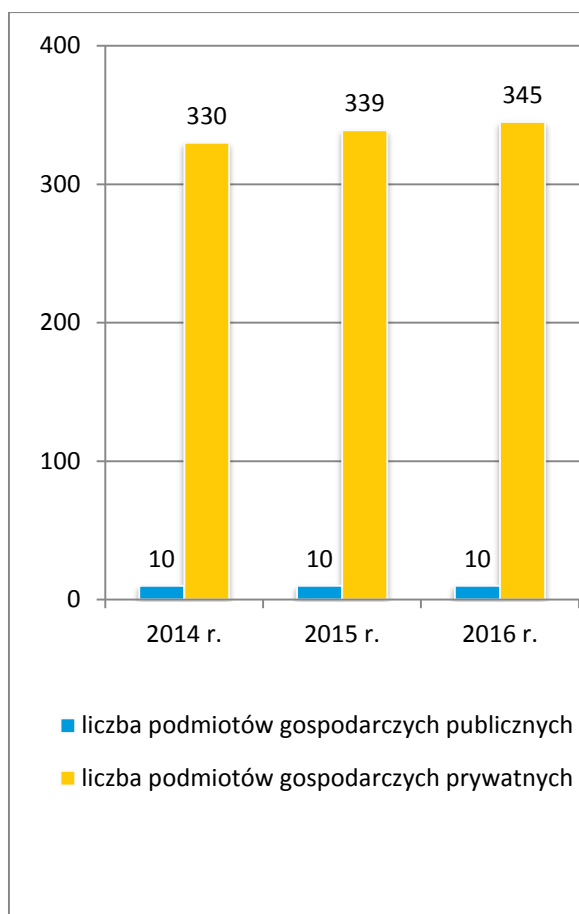
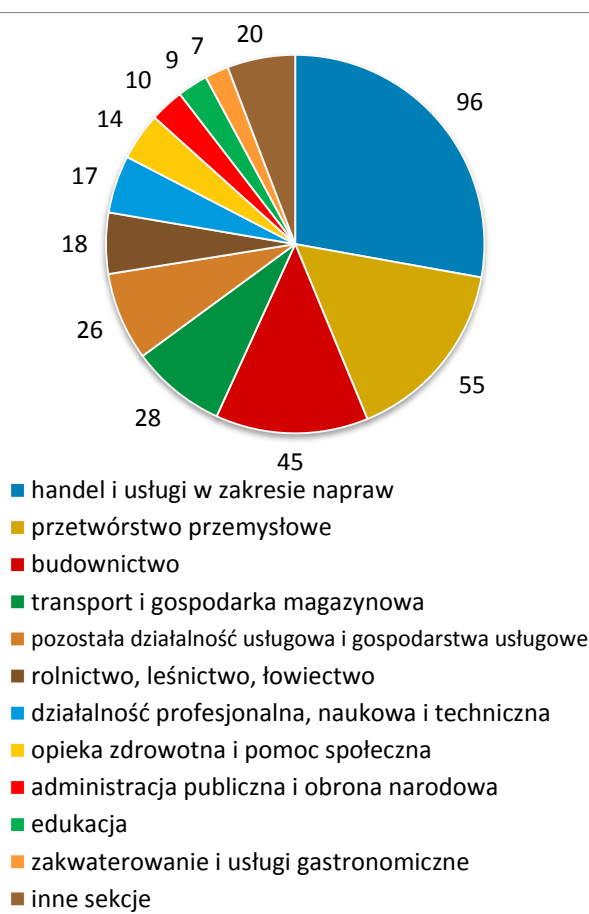
W gminie przeważają małe, indywidualne gospodarstwa rolne. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na jej terenie funkcjonowało 947 gospodarstw rolnych, w tym 789 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród gospodarstw rolnych było 60 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 269 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 280 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha, 93 gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 87 gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowało się 660 gospodarstw rolnych spośród 674 trudniących się uprawą) i ziemniaki (324). Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowił z kolei chów bydła (zajmowało się nim 341 gospodarstw spośród 530 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i trzody chlewnej (236). W gminie prowadzono także chów koni (44 gospodarstwa), a w większości (424) hodowano drób. Na terenie gminy funkcjonuje Grupa Producentów Rolnych Suflidowo, która zajmuje się produkcją jaj i wychowem piskląt.

Słaba jakość gruntów w gminie ogranicza możliwości intensyfikacji produkcji rolniczej na jej terenie. Taka sytuacja niekorzystnie odbija się na warunkach bytowych mieszkańców, którzy osiągają niskie dochody. Nieopłacalność rolnictwa powoduje, że szukają oni zatrudnienia w zawodach pozarolniczych oraz zakładają małe firmy handlowo-usługowe.

W latach 2014-2016 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 340 w 2014 r. do 355 w 2016 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (330 w 2014 r., 339 w 2015 r., 345 w 2016 r.). W 2016 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (96 podmiotów), przetwórstwo przemysłowe (55) oraz budownictwo (45).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016**Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Do największych pracodawców na terenie gminy należą: Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne (w tym placówki oświatowe), a wśród prywatnych, obok Grupy Producentów Rolnych „Sulfidowo”, m.in. Firma Handlowa Stanisław Stępczyński Drużbice, Wytwórnia Koncentratów Spożywczych Sp. z o.o., Adam Zasępa Transport Osobowy, Tadeusz Wilczyński Zakład Usługowo-Produkcyjny, Stanisław Simiński – Stacja Paliw Handel, Mariusz Bartkiewicz „STOLMAR”, Krzysztof Pawlak „SLOGGER”, Firma Handlowo-Usługowa Joanna Grudzińska.

Na terenie gminy Drużbice występują udokumentowane złoża kopalin; są to głównie piaski i żwiry. Złoża nie są regularnie eksploatowane przemysłowo.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2016 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Drużbice była wyższa niż w latach 2014-2015 (311 w 2014 r., 278 w 2015 r., 363 w 2016 r.).

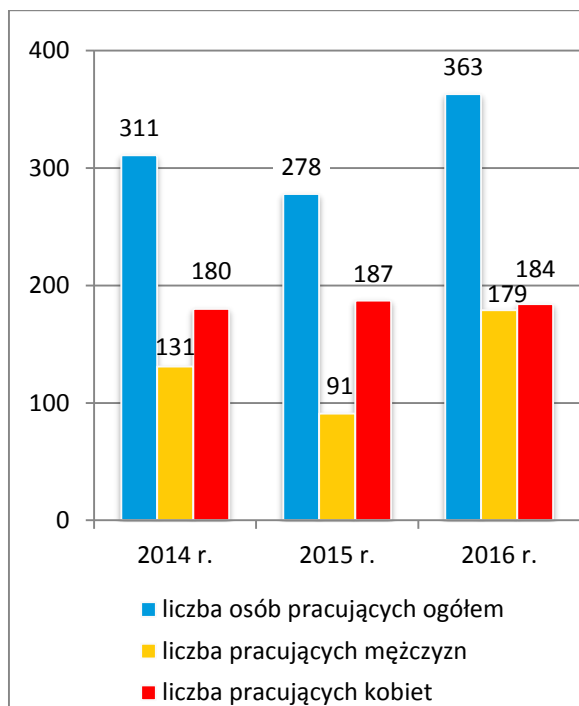
Liczba miejsc pracy na terenie gminy jest niewystarczająca. Wnioskuje się, że jej mieszkańcy znajdują zatrudnienie m.in. w Bełchatowie (Elektrownia Bełchatów, Kopalnia Bełchatów, Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II w Bełchatowie, Straż Pożarna w Bełchatowie, urzędy administracji publicznej w Bełchatowie, placówki handlowe, banki), a także w Pabianicach i Łodzi.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie, w latach 2015-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie Drużbice stale zmniejszała się (z 202 w 2015 r. do 123 w 2017 r.). Wśród osób pozostających bez pracy w latach 2016-2017 większość stanowiły kobiety (97 w 2016 r. i 63 w 2017 r.), natomiast w 2015 roku liczba bezrobotnych kobiet i mężczyzn była taka sama (po 101 osób).

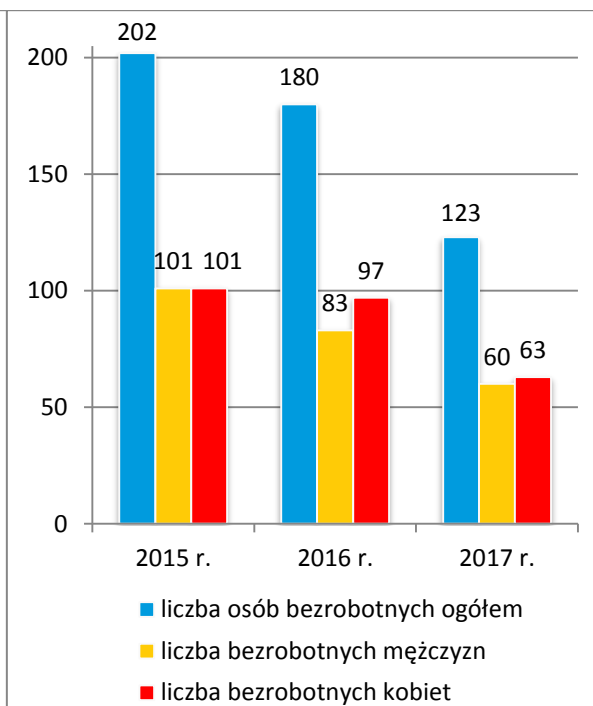
W latach 2015-2017 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2015 roku wyniósł on 6,1%, rok później osiągnął poziom 5,5%, a w 2017 roku spadł do 3,8%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017

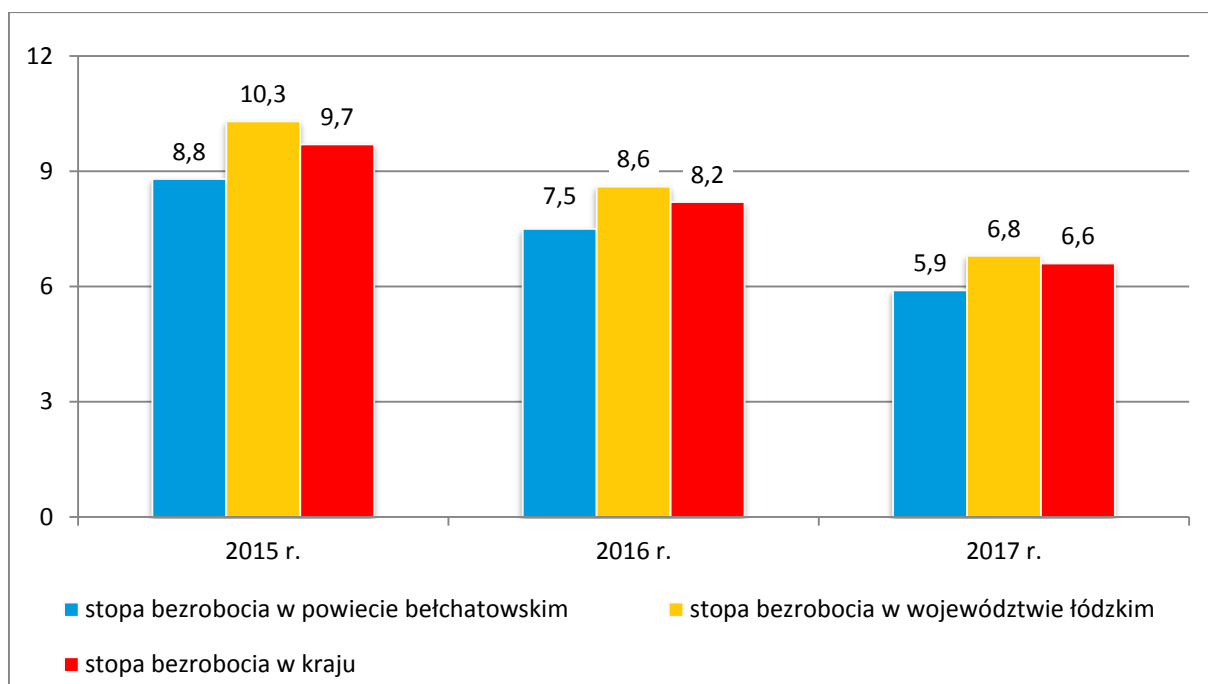

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2015-2017 stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim była niższa niż w województwie łódzkim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)

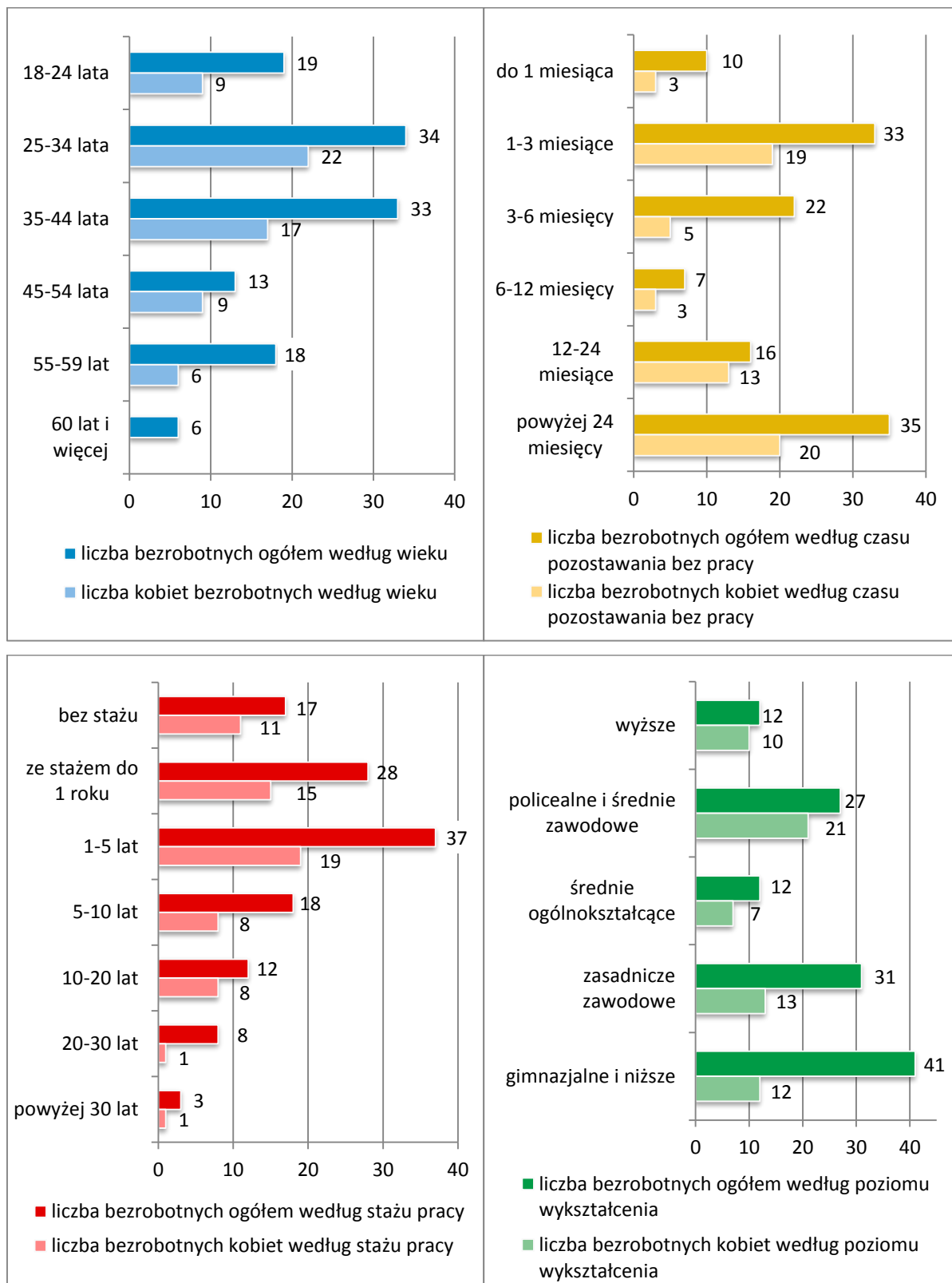

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2017 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (34 osoby, w tym 22 kobiety) oraz 35-44 lata (33 osoby, w tym 17 kobiet), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (35 osób, w tym 20 kobiet) oraz krótko od 1 do 3 miesięcy (33 osoby, w tym 19 kobiet), osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat (37 osób, w tym 19 kobiet), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (41 osób, w tym 12 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie.

Bezrobocie należy do zasadniczych problemów gminy Drużbice. Przedstawione powyżej dane określające skalę bezrobocia w gminie nie odzwierciedlają całego problemu, głównie z powodu tzw. bezrobocia ukrytego, szczególnie zaznaczającego się w rolnictwie. W gminie nie rozwinął się przemysł, a rolnictwo jest mało dochodowe. Przedsiębiorczość opiera się o małe firmy handlowo-usługowe – głównie 1 osobowe.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę wsparcia ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego, a także osób w wieku 45 lat i więcej, którym należy zapewnić dostęp do szkoleń pozwalających na zmianę i podniesienie kwalifikacji zawodowych. Istotne wydaje się również pobudzanie kreatywności mieszkańców i wspieranie przedsiębiorczości w oparciu o istniejące w gminie obszary potencjalnego rozwoju, np. obszar agroturystyki.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Drużbice znajdują się 3 szkoły podstawowe oraz 3 przedszkola – dwa wydzielone jako punkty przedszkolne przy szkołach podstawowych i 1 będący filią punktu przedszkolnego. Jedna szkoła podstawowa prowadzi wygaszane oddziały gimnazjum.

Młodzież z gminy kontynuuje naukę w szkołach ponadpodstawowych w Bełchatowie, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea. W gminie nie ma żłobka. Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Drużbicach	Drużbice 15, 97-403 Drużbice
	Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Drużbicach	Drużbice 15, 97-403 Drużbice
	Punkt Przedszkolny w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach	
	Filia Punktu Przedszkolnego w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach z siedzibą w Suchcicach	Suchcice, 97-403 Drużbice
2.	Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Rasach z wygaszanymi oddziałami gimnazjum	Rasy 27, 97-403 Drużbice

3.	Szkoła Podstawowa im. M. Arciszewskiego w Wadlewie	Wadlew 59, 97-403 Drużbice
	w tym: Punkt Przedszkolny im. Misia Czarodzieja	

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

W roku szkolnym 2017/2018 do placówek przedszkolnych uczęszczało 133 dzieci, a w szkołach naukę pobierało 420 uczniów. W placówkach oświatowych zatrudnionych było łącznie 61 nauczycieli, z czego 9 nauczycieli w przedszkolach, a 52 w szkołach podstawowych i wygaszanych oddziałach gimnazjum.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego; do dyspozycji uczniów jest także stołówka, w której prowadzone jest dożywianie. Uczniowie w zależności od potrzeb objęci są opieką pedagoga i logopedy, mogą również korzystać z porad doradcy zawodowego.

Równocześnie istnieje potrzeba uzupełnienia zasobów placówek oświatowych w gminie, m.in. o pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji podstawy programowej z przedmiotów: geografia, biologia, chemia, fizyka (w Szkołach Podstawowych w Wadlewie i Drużbicach).

Szkoły w gminie organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rozwijające uzdolnienia, zajęcia sportowe. Placówki uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły wykonują zadania profilaktyczne zawarte w programach wychowawczych organizują m.in. pogadanki na temat umiejętności znalezienia się w różnych sytuacjach, dotyczące spędzania wolnego czasu, uczenia się, motywowania ucznia do nauki. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i logopedycznych.

W opinii pedagogów dla uzasadnionego rozwoju placówek oświatowych i lepszego zaspokojenia potrzeb uczniów w gminie konieczna jest budowa placu zabaw w Szkole Podstawowej w Rasach.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Drużbice jest Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach. Podstawowym jej zadaniem jest gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych i samokształceniowych oraz kulturalnych, gromadzenie piśmiennictwa oraz wszelkich materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, gospodarczy i naukowy gminy, udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej, organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych osobom chorym i z niepełnosprawnością, organizowanie form pracy z czytelnikami służących popularyzacji sztuki i nauki. Do zadań placówki należy także upowszechnianie dorobku kulturalnego gminy i jej promocja.

W strukturach Biblioteki działa Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach mające za zadanie ułatwienie miejscowej społeczności dostępu do nowoczesnych form kształcenia. Siedziba Centrum mieści się w budynku po byłej Szkole Podstawowej w Suchcicach. Centrum jest wyposażone m.in. w sprzęt komputerowy z dostępem do sieci Internetu, odbywają się w nim zajęcia m.in. dla osób starszych i z niepełnosprawnością.

Przy Bibliotece działa również Klub Seniora pełniący rolę ośrodka wsparcia dla osób w wieku 55+ oraz emerytów, rencistów i samotnych mieszkańców gminy, Orkiestra Gminna „Suchcice i Okolice” oraz Dziecięcy Zespół Folklorystyczny. Działalność kulturalną na terenie gminy Drużbice prowadzi także Koło Gospodyń Wiejskich w Podstole.

Biblioteka jest administratorem Świetlicy Wiejskiej w Drużbicach, która jest miejscem spotkań integrujących środowisko; budynkiem ogólnodostępnym i udostępnianym bezpłatnie organizacjom lokalnym działającym na terenie gminy np. stowarzyszeniom, radom sołeckim i członkiniom koła gospodyń wiejskich.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2016 roku księgozbiór biblioteczny liczył 12.611 woluminów, liczba czytelników wyniosła 300, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 11.523 woluminy. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet. Obok podstawowej działalności Biblioteka prowadzi warsztaty artystyczne i lekcje biblioteczne; organizuje spotkania autorskie, konkursy, promuje czytelnictwo, kulturę i rekreację poprzez m.in. udział w Narodowym

Czytaniu i Tygodniu Bibliotek. Placówka organizuje, współorganizuje i uczestniczy w projektach integracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych adresowanych do osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy. Placówka zatrudnia 3 etatowych pracowników.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 2. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach	Drużbice 20, 97-403 Drużbice
	w tym: Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach	

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

Gmina Drużbice posiada różnorodny kalendarz imprez kulturalnych i rozrywkowych. Do najważniejszych imprez organizowanych w gminie należą m.in.: Koncert Noworoczny, Dzień Kobiet, Dożynki Gminne, Dzień Seniora, Święto Niepodległości czy Wigilia Gminna.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Hala sportowa w Drużbicach	Drużbice 15, 97-403 Drużbice
2.	Boisko wielofunkcyjne „Orlik” 2012 w Rasach	Rasy 27, 97-403 Drużbice
3.	Kompleks obiektów sportowych przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach	Drużbice 15, 97-403 Drużbice
	boisko do gry w piłkę nożną o sztucznej nawierzchni	
	w tym: boisko do piłki siatkowej	
	bieżnia o długości 50 m	
	plac integracyjny z siłownią zewnętrzną	
4.	Plac zabaw przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach	Drużbice 15, 97-403 Drużbice
5.	Plac zabaw przy Szkole Podstawowej w Wadlewie	Wadlew 59, 97-403 Drużbice
6.	Ogródek dydaktyczny przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach	Drużbice 15, 97-403 Drużbice

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

Do najważniejszych przedsięwzięć sportowo-rekreacyjnych organizowanych w gminie należą Mistrzostwa Powiatu i Województwa Łódzkiego w warcabach 64 polowych, Mistrzostwa Gminy Drużbice w Piłkę Nożną o Puchar Wójta Gminy Drużbice, Mistrzostwa Gminy Drużbice w Halową Piłkę Nożną Drużyn Ochotniczej Straży Pożarnej, Mistrzostwa Gminy Drużbice w Piłkę Nożną „Kopnij raka”, Grand Prix Siatkarza Drużbice w plażowej Piłce Siatkowej mikstów.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Potencjał rekreacyjny gminy tworzą dwa zbiorniki wodne: Teresin z przyległymi terenami komunalnymi przeznaczonymi pod zabudowę letniskową oraz Rawicz-Dziewuliny z ośrodkiem wypoczynkowym. Przez teren gminy przebiega szlak kajakowy na rzece Grabi oraz rowerowy z Bełchatowa przez Bukowie, Drużbice, Dziewuliny, Suchcice i Dobrzelów.

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Drużbice funkcjonują 3 zakłady opieki zdrowotnej, prowadzonych jest 7 prywatnych praktyk lekarskich oraz działają 1 apteka i 2 punkty apteczne. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie, apteki i punkty apteczne w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Drużbice” w Drużbicach	Drużbice 20a, 97-403 Drużbice
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Medycyny Rodzinnej” w Wadlewie	Wadlew 78, 97-403 Drużbice
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Medycyny Rodzinnej” w Suchcicach	Suchcice 61, 97-403 Drużbice
4.	Gabinet Stomatologiczny „An-Dent” Aneta Nowak-Kraska w Drużbicach	Drużbice 11h, 97-403 Drużbice
5.	Gabinet Psychoterapii „Gestalt” Barbara Zimowska-Szewczyk w Kąciku	Kącik 10, 97-403 Drużbice
6.	Prywatny Gabinet Lekarski Dariusz Bednarek w Drużbicach-Kolonii	Drużbice-Kolonia 126, 97-403 Drużbice
7.	Gabinet Stomatologiczny „Dentew” Ewelina Gębarowska-Jakubiak w Drużbicach	Drużbice 20a, 97-403 Drużbice

8.	Prywatna Praktyka Lekarska Daniel Stachurski w Kobyłkach	Kobyłki 32a, 97-403 Drużbice
9.	Pracownia Techniki Dentystycznej Anna Wędzik-Dryja w Kazimierzowie	Kazimierzów 22a, 97-403 Drużbice
10.	Prywatny Gabinet Lekarski Wojciech Łucarz w Głupicach-Parceli	Głupice-Parcela 11, 97-403 Drużbice
11.	Apteka „Twoje Zdrowie” w Drużbicach	Drużbice 18, 97-403 Drużbice
12.	Punkt apteczny „Twoje Zdrowie” w Wadlewie	Wadlew, 97-403 Drużbice
13.	Punkt apteczny „Słoneczko” w Drużbicach-Kolonii	Drużbice-Kolonia, 97-403 Drużbice

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

Na terenie gminy jej mieszkańcy mają jedynie dostęp do lekarzy rodzinnych i stomatologów, brakuje natomiast wszelkiego rodzaju specjalistów (m.in. pediatri, ginekologa, okulisty, laryngologa, dermatologa, ortopedy, neurologa, endokrynologa).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2015-2016 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była znacznie niższa niż w 2014 roku. W 2014 roku wyniosła ona 28.409, rok później 18.538, a w 2016 roku 18.443.

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarstwo dla mieszkańców gminy realizują placówki znajdujące się poza gminą, m.in. w Bełchatowie. Są to: Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II (ul. Czapliniecka 123, 97-400 Bełchatów) i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Bełchatowskie Centrum Medyczne Sp. z o.o. (ul. Lecha i Marii Kaczyńskich 12, 97-400 Bełchatów).

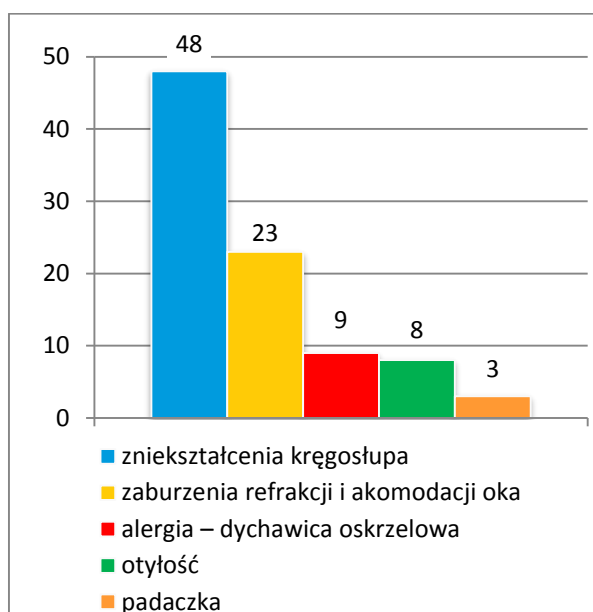
Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Drużbice” w Drużbicach. Wynika z nich, że w 2017 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 86 dzieci i młodzieży oraz 508 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zniekształcenia kręgosłupa (48 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (23), alergie – dychawica oskrzelowa (9), otyłość (8) i padaczka (3). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (181 osób), cukrzycę (88), choroby tarczycy (56), nowotwory (41), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (36), przewlekłe choroby

układu trawiennego (35), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (29) oraz niedokrwistość (16).

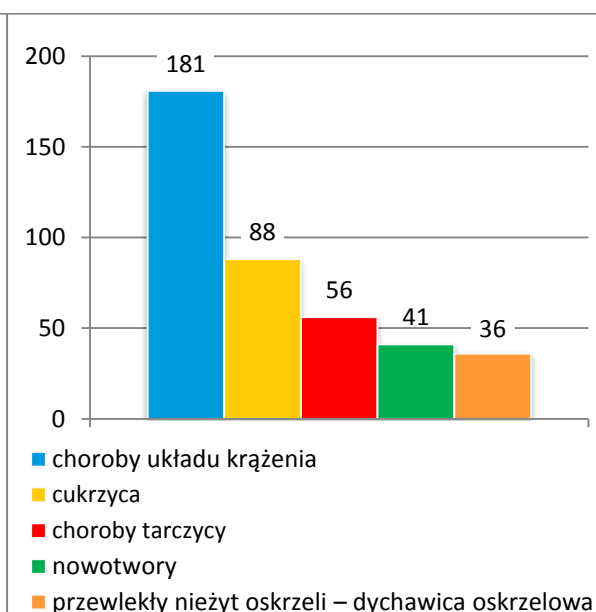
Na koniec 2017 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 1.710, w tym 218 dzieci i 1.492 osoby dorosłe.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2017 roku

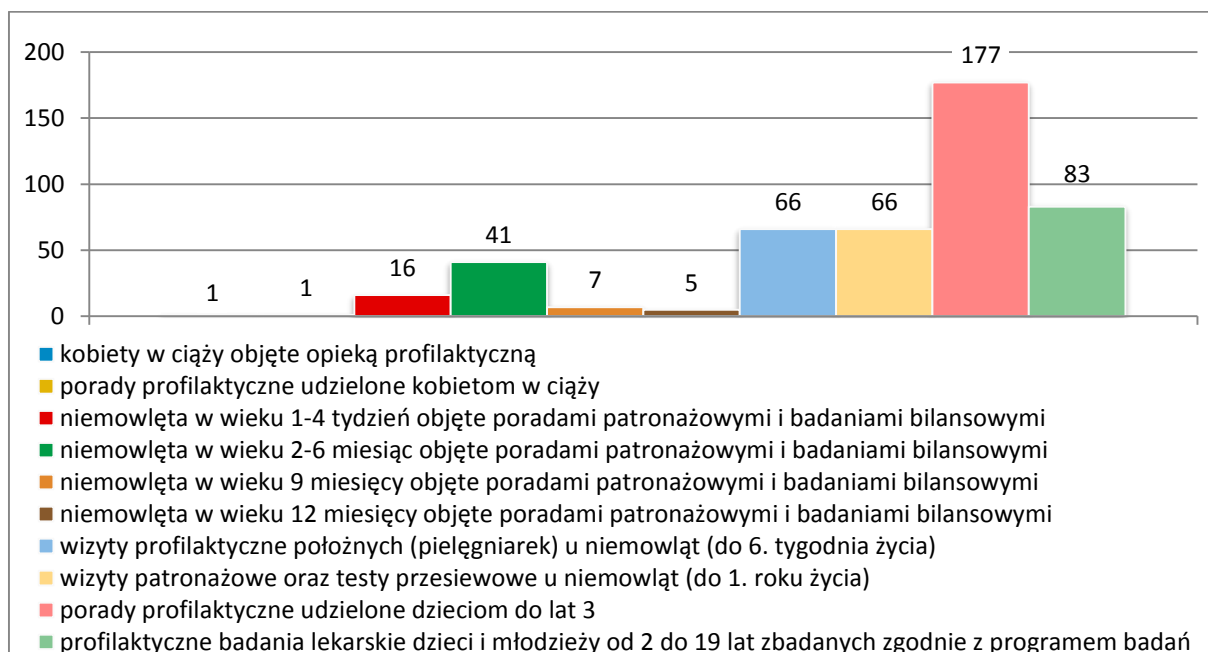

Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Drużbice” w Drużbicach.

W 2017 roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Drużbice” w Drużbicach sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Drużbice” w Drużbicach.

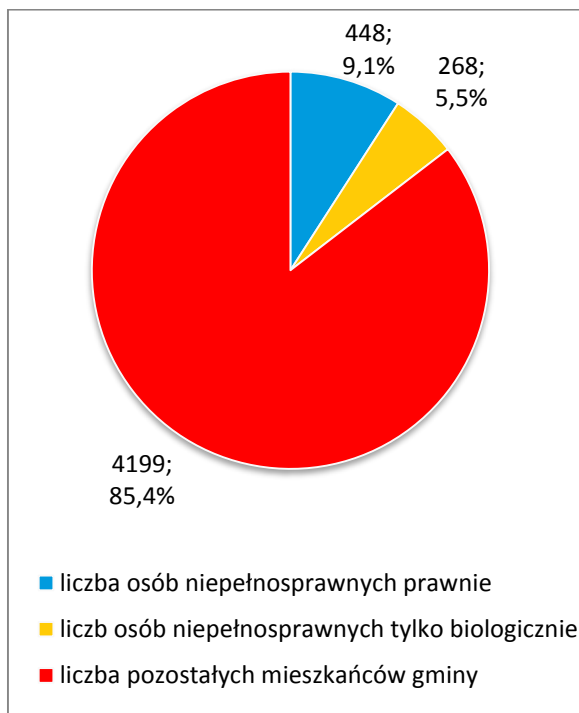
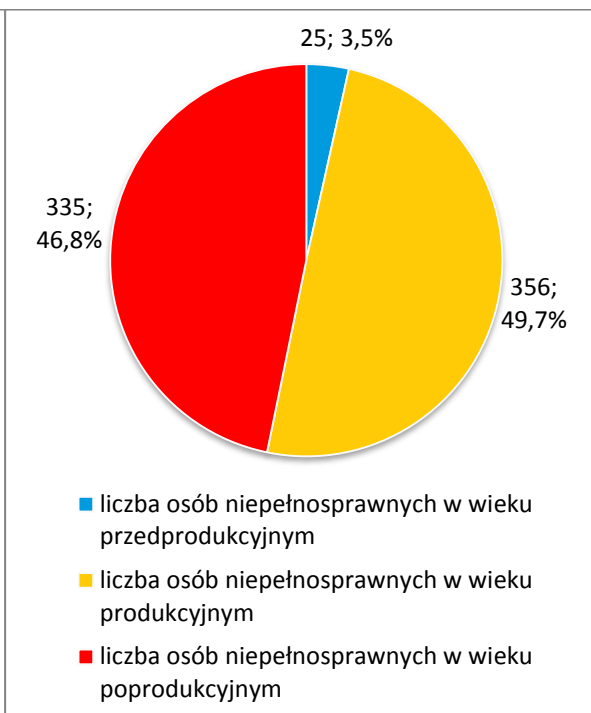
W 2017 roku 1 kobietę w ciąży objęto opieką profilaktyczną, w ramach której udzielono 1 porady. Poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 16 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 41 niemowląt od 2 do 6 miesiąca życia, 7 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 5 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia oraz liczba wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła po 66. Z porad profilaktycznych korzystały również dzieci do lat 3 (udzielono 177 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 83 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Drużbice mieszkało 716 osób niepełnosprawnych, w tym 339 mężczyzn i 377 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (448 osób, tj. 62,6%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 268 osób (37,4%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 14,6%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (356 osób, tj. 49,7%) i poprodukcyjnym (335 osób, tj. 46,8%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku**Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku**

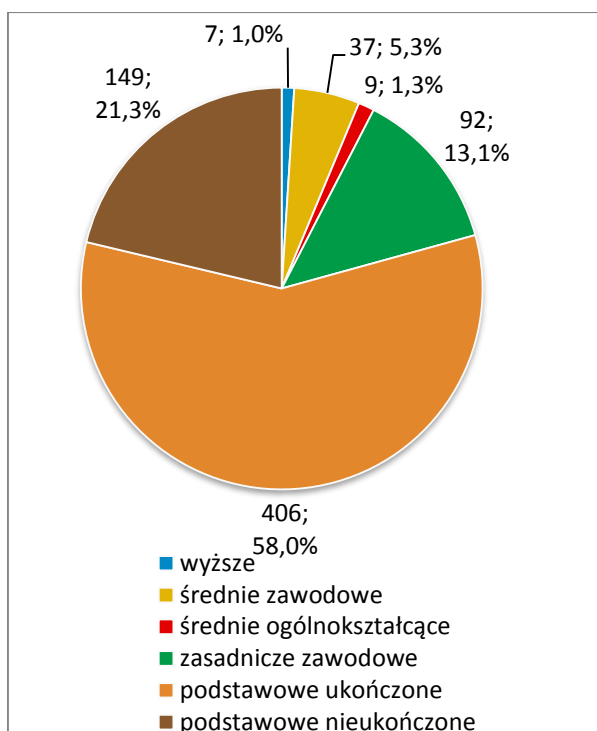
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 12,5% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 35,5%.

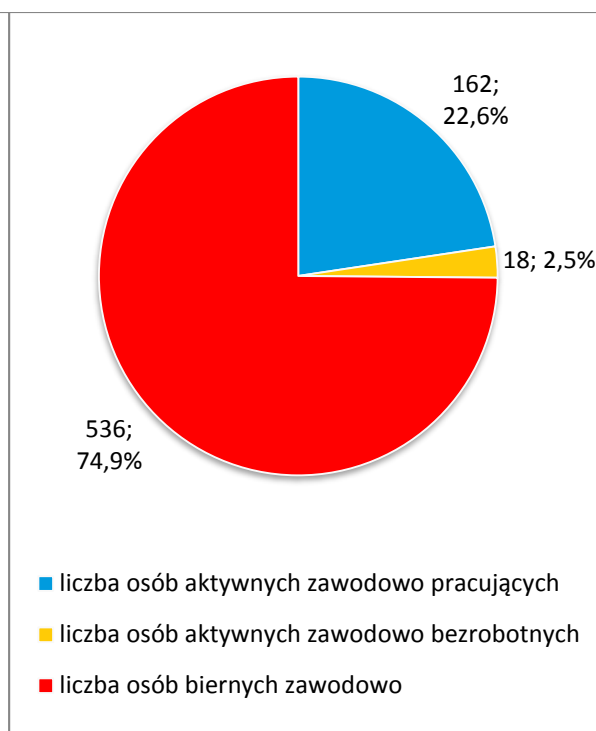
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (406 osób, tj. 58%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (536 osób, tj. 74,9%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Drużbice zajmuje się Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bełchatowie. Według jego danych, w okresie od kwietnia 2015 roku do lutego 2018 roku mieszkańcom gminy wydano 30 orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) oraz 229 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność

środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

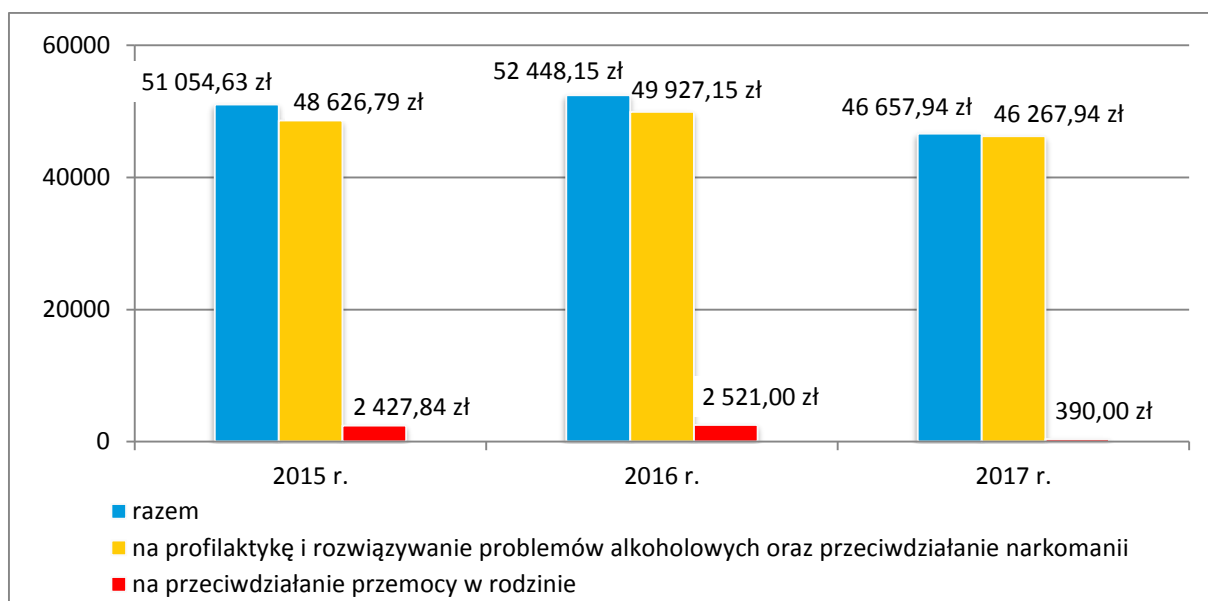
		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Drużbice w latach 2015-2017.

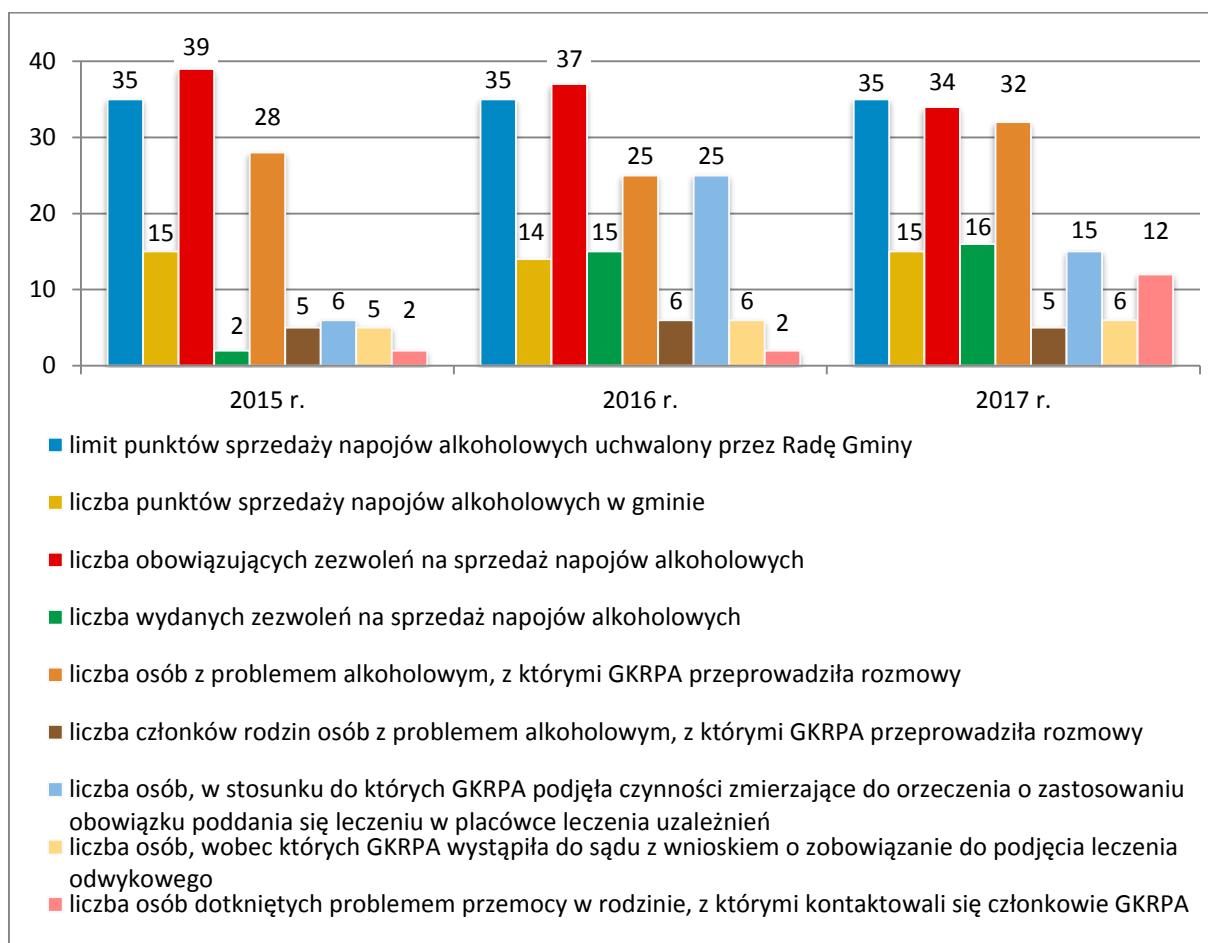
Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

W 2017 roku wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie była niższa niż w latach 2015-2016 (51.054,63 zł w 2015 r., 52.448,15 zł w 2016 r., 43.117,94 zł w 2017 r.).

Poniższa tabela przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Drużbice, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2015-2017

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

W latach 2015-2017 uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był taki sam (35 w każdym roku). W analizowanym okresie liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych była na zbliżonym poziomie (15 w 2015 r., 14 w 2016 r., 15 w 2017 r.). W latach 2015-2017 liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zmniejszała się nieznacznie z roku na rok (z 39 w 2015 r. do 34 w 2017 r.). Z kolei liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2016-2017 była znacznie wyższa niż w 2015 roku (2 w 2015 r., 15 w 2016 r., 16 w 2017 r.). Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W latach 2015-2017 liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, ulegała niewielkim wahaniom (28 w 2015 r., 25 w 2016 r.,

32 w 2017 r.), a liczba członków rodzin tych osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy, była na podobnym poziomie (5 w 2015 r., 6 w 2016 r., 5 w 2017 r.).

W analizowanym okresie GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (wobec 6 osób w 2015 r., 25 osób w 2016 r. i 15 osób w 2017 r.), a także występowała w tej sprawie do sądu (w przypadku 5 osób w 2015 r. oraz 6 osób w 2016 i 2017 r.).

W latach 2015-2016 członkowie GKRPA kontaktowali się w każdym roku z 1 osobą doznającą przemocy w rodzinie oraz z 1 osobą stosującą przemoc w rodzinie, a w 2017 roku z 2 osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz z 10 osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Drużbicach – Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym i przemocą w rodzinie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a w Bełchatowie – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Szpital Wojewódzki w Bełchatowie im. Jana Pawła II (Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu), Poradnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień „Wolmed”, a także Klinika Psychiatryczna i Terapii Uzależnień „Wolmed” w Dubiu, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Zgierzu (Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu), Szpital Wojewódzki im. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sieradzu – Centrum Psychiatryczne w Warcie (Oddział Leczenia Uzależnień) oraz grupy AA w Drużbicach-Kolonii i w Bełchatowie.

Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drużbicach	Drużbice 77a, 97-403 Drużbice
Punkt konsultacyjny dla osób dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym i przemocą w rodzinie w Drużbicach	Drużbice 77a, 97-403 Drużbice
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach	Drużbice 20, 97-403 Drużbice
Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Drużbicach	Drużbice 20, 97-403 Drużbice
Szpital Wojewódzki w Bełchatowie im. Jana Pawła II (Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu)	ul. Czapliniecka 123, 97-400 Bełchatów
Poradnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień „Wolmed” w Bełchatowie	ul. Opalowa 9, 97-400 Bełchatów
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie	ul. Czapliniecka 66, 97-400 Bełchatów
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bełchatowie	ul. Kościuszki 2, Os. 1 Maja 4a, 97-400 Bełchatów
Klinika Psychiatryczna i Terapii Uzależnień „Wolmed” w Dubiu	Dubie 1a, 97-420 Dubie
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Zgierzu (Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu)	ul. Parzęczewska 35, 95-100 Zgierz
Szpital Wojewódzki im. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sieradzu – Centrum Psychiatryczne w Warcie (Oddział Leczenia Uzależnień)	ul. Sieradzka 3, 98-290 Warta
Grupa AA w Drużbicach-Kolonii	Dom Parafialny, Drużbice-Kolonia 50, 97-403 Drużbice
Grupa AA w Bełchatowie (2 grupy)	ul. Czapliniecka 19a i 123, 97-400 Bełchatów

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

W latach 2015-2017 ze wsparcia w działającym w gminie Punkcie Konsultacyjnym skorzystało odpowiednio 37, 41 i 35 osób z problemem alkoholowym, odpowiednio 13, 9 i 9 dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików), odpowiednio 6, 3 i 1 osoba doznająca przemocy w rodzinie oraz odpowiednio 8, 6 i 5 osób stosujących przemoc w rodzinie. Warto dodać, że sprawcy przemocy byli zobligowani do udziału w specjalistycznym programie oddziaływań

edukacyjno-korekcyjnych w Poradni w Bełchatowie oraz monitorowani przez konsultanta Punktu Konsultacyjnego i inne służby, zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drużbicach wynika, że w latach 2015-2017 roku systematycznie rosła liczba rodzin objętych wsparciem w gminie z powodu alkoholizmu (10 rodzin liczących 22 osoby w 2015 r., 13 rodzin liczących 24 osoby w 2016 r., 15 rodzin liczących 38 osób w 2017 r.). W analizowanym okresie Ośrodek przyznał pomoc społeczną kilku rodzinom dotkniętym przemocą (5 rodzinom liczącym 18 osób w 2015 r., 3 rodzinom liczącym 7 osób w 2016 r., 3 rodzinom liczącym 10 osób w 2017 r.) i nie świadczył wsparcia z powodu narkomanii.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W latach 2015-2017 w ramach Zespołu utworzono odpowiednio 21, 22 i 30 grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, prelekcji i pogadanek, spektakli, imprez sportowych, konkursów, oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W 2017 roku w jednorazowych prelekcjach uczestniczyło 405 osób, w spektaklach profilaktycznych – 500 osób, w imprezach sportowych – 270 osób, a w koloniach z programem zajęć profilaktycznych – 14 osób.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Drużbice problem bezdomności ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach. W 2015 i 2017 roku, w związku z bezdomnością, Ośrodek objął wsparciem 1 osobę, a w 2016 roku takich osób nie było.

W gminie nie ma placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym. Osoby takie mogą być kierowane do Bełchatowa, gdzie nocleg, posiłki, odzież oraz pomoc medyczną i terapeutyczną oferuje Schronisko dla osób bezdomnych „Monar-Markot” (ul. Czapliniecka 19b, 97-400 Bełchatów).

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Drużbice czuwa Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie (ul. 1 Maja 7, 97-400 Bełchatów), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Posterunku Policji w Drużbicach (ul. Kolonia Drużbice 137, 97-403 Drużbice).

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie wynika, że w 2017 roku na terenie gminy Drużbice odnotowano 79 przestępstw i zatrzymano 55 sprawców. Wśród nich były 2 osoby nieletnie (w wieku 15 lat) podejrzane o posiadanie i prezentowanie treści pornograficznych małoletnim.

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Przestępczość w gminie w 2017 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	liczba sprawców
przestępstwa przeciwko mieniu	23	9
przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	26	23
przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	7	6
przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	4	4
przestępstwa przeciwko wolności	3	2
przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	2	–
przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	2	2
przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	1	1
przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	1	-
przestępstwa narkotykowe	7	1
przestępstwa z ustawy o wyrobie alkoholu etylowego oraz wyrobów tytoniowych	2	1
przestępstwa z ustawy kodeks karny skarbowy	1	6

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie.

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie mając na względzie poprawę bezpieczeństwa mieszkańców organizują szkolenia i realizują programy prewencyjne, m.in. z procedury „Niebieska Karta” oraz w ramach ogólnopolskiej akcji informacyjno-edukacyjnej pn. „Kręci mnie bezpieczeństwo nad wodą”.

Ponadto z przeprowadzonych w 2016 roku przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie konsultacji społecznych w gminie wynika, iż najistotniejszym problemem mającym wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest nadmierna prędkość na drogach. W trakcie konsultacji wskazano również na potrzebę zwiększenia kontroli w rejonie akwenu i przyległych terenów leśnych w miejscowości Teresin, szczególnie w okresie wakacyjnym, z uwagi na gromadzącą się tam młodzież, która zaśmieca teren, rozpala ogniska, co dodatkowo stanowi zagrożenie pożarowe.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Drużbice wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa oraz rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”.

W 2017 roku kadrę GOPS-u stanowiło 9 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 5 innych pracowników. W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 1.711 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	3
wykształcenie wyższe	3

wykształcenie średnie	0
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	5
wykształcenie wyższe	5
wykształcenie średnie	0
wykształcenie inne	0
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	0

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

W latach 2016-2017 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były znacznie wyższe niż w 2015 roku (2.462.457 zł w 2015r., 5.279.785 zł w 2016 r., 6.345.539 zł w 2017 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które w 2016 roku wydatkowano 2.595.222 zł, a rok później 3.569.656 zł.

W analizowanym okresie stale zwiększały się środki finansowe przeznaczone m.in. na: zasiłki stałe, usługi opiekuńcze, pokrycie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej oraz na świadczenia rodzinne i odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	0	0	0
przeciwdziałanie alkoholizmowi	48.657	49.359	46.658
pomoc społeczna			
placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	5 263	0
domy pomocy społecznej	297.092	244.805	263.186
ośrodki wsparcia	0	0	0
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	2.428	3.061	390
składki na ubezpieczenia zdrowotne	11.640	14.506	14.547
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	93.100	73.885	85.923

zasiłki stałe	111.530	130.861	131.174
Ośrodek Pomocy Społecznej	318.433	329.315	358.189
usługi opiekuńcze	12.141	16.169	20.088
pomoc w zakresie dożywiania	79.159	85.899	75.000
rodzina			
świadczenie wychowawcze	X	2.595.222	3.569.656
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1.375.510	1.627.433	1.699.299
wspieranie rodziny	30.924	29.361	11.105
rodziny zastępcze	16.071	23.986	28.155
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	65.772	50.660	42.169
ogółem	2.462.457	5.279.785	6.345.539
w tym w budżecie GOPS-u	2.331.471	5.173.936	6.167.702

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

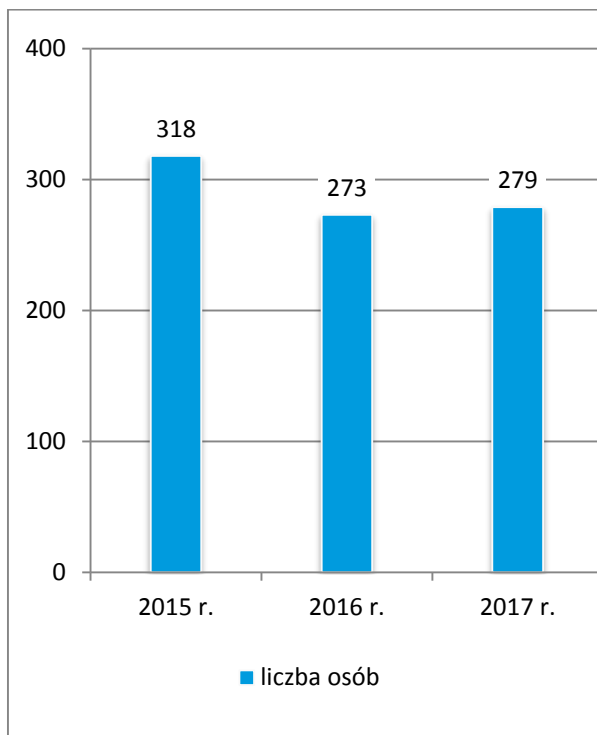
W latach 2016-2017 liczba osób, którym udzielono w gminie pomocy i wsparcia, była niższa niż w 2015 roku (318 w 2015 r., 273 w 2016 r., 279 w 2017 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (406 w 2015 r., 350 w 2016 r., 358 w 2017 r.).

W latach 2016-2017 liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne, była niższa niż w 2015 roku (320 w 2015 r., 227 w 2016 r., 259 w 2017 r.), a liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne, spadała z roku na rok (z 267 w 2015 r. do 197 w 2017 r.).

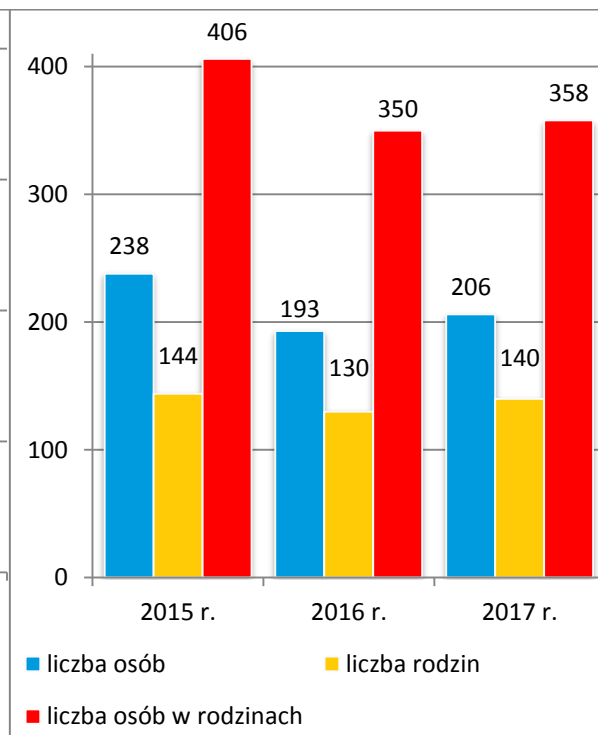
Wśród głównych przyczyn zmniejszania się liczby beneficjentów pomocy społecznej należy wymienić poprawę sytuacji na rynku pracy, co prowadzi do spadku liczby osób pozostających bez zatrudnienia, oraz wprowadzenie Rządowego Programu „Rodzina 500 plus”, który przyczynił się do polepszenia sytuacji finansowej rodzin.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia

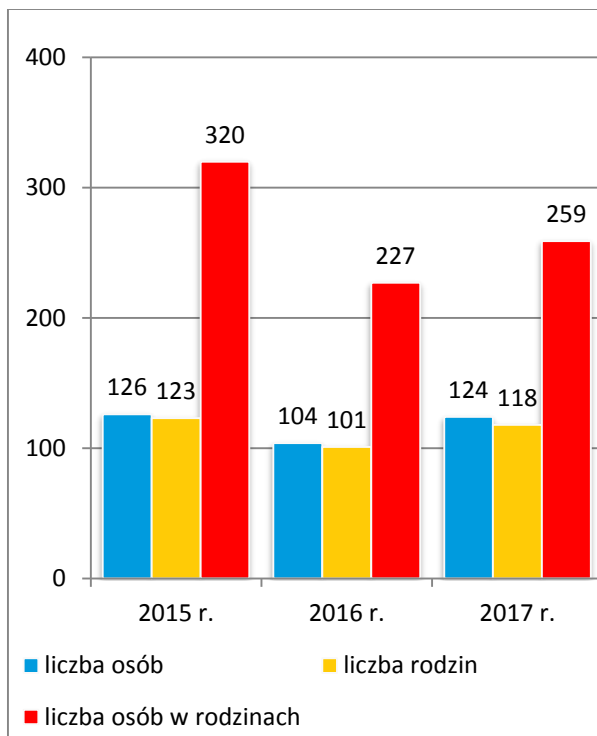

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie

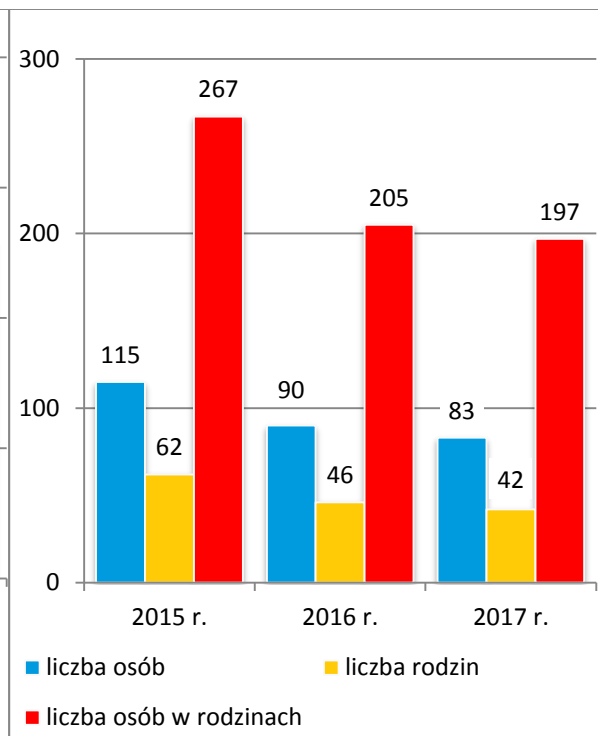

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne

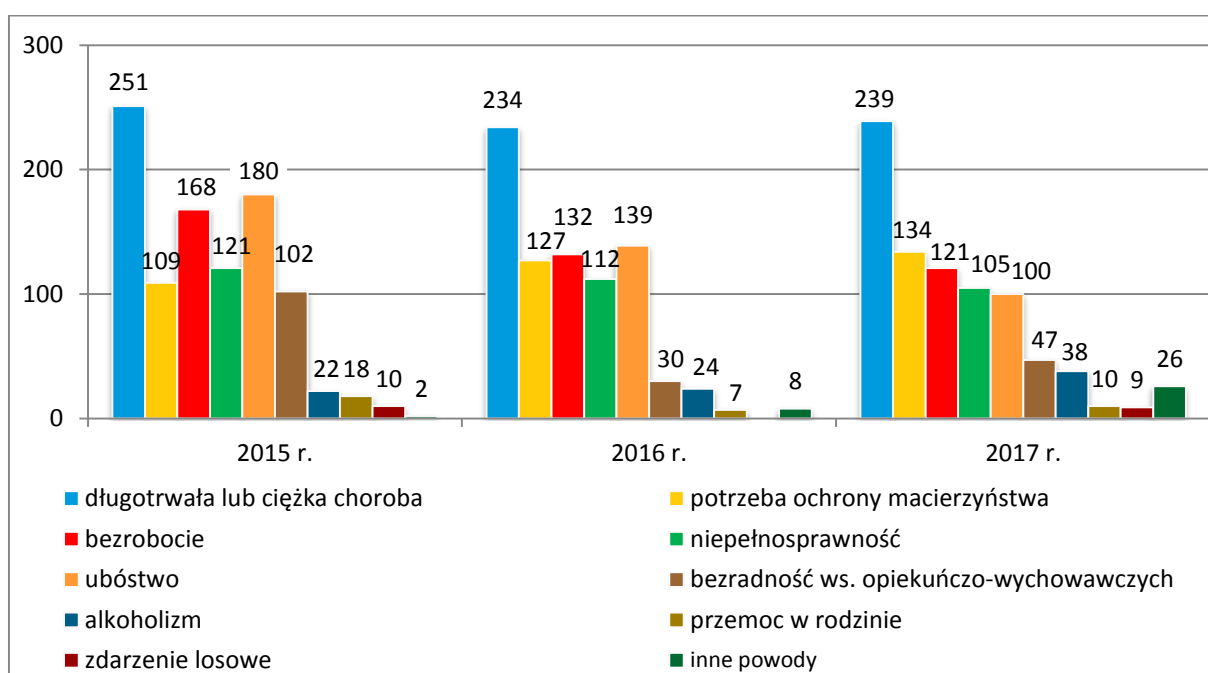
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2015-2017 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą. Znaczna część beneficjentów świadczeń pomocy społecznej zmagająca się z bezrobociem i niepełnosprawnością, wymagała ochrony macierzyństwa lub wielodzietności i doświadczała ogólnie rozumianego ubóstwa. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

W latach 2016-2017, w porównaniu z rokiem 2015, zmniejszyła się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (251 w 2015 r., 234 w 2016 r., 239 w 2017 r.) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego (102 w 2015 r., 30 w 2016 r., 47 w 2017 r.). Jednocześnie systematycznie spadała liczba odbiorców wsparcia zmagających się z bezrobociem (ze 168 w 2015 r. do 121 w 2017 r.), niepełnosprawnością (ze 121 w 2015 r. do 105 w 2017 r.), ubóstwem (ze 180 w 2015 r. do 100 w 2017 r.).

W analizowanym okresie z roku na rok zwiększała się liczba osób w rodzinach wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (z 96 w 2015 r. do 144 w 2017 r.) oraz alkoholizmu (z 22 w 2015 r. do 38 w 2017 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2015-2017

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
pieniężne	zasiłek stały	22	24	28	238	238	240
	zasiłek okresowy	34	27	30	123	113	111
	zasiłek celowy	103	81	98	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	61	67	68	132	173	148
niepieniężne	posiłek	150	136	132	15.575	13.481	11.678
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	150	136	132	15.575	13.481	11.678
	schronienie	1	0	1	70	0	38
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	14	13	12	123	105	108
usługi	usługi opiekuńcze	4	3	2	1.283	1.371	1.305
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	136*	110*	104*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	1	2	3	X	X	X
	projekt socjalny	X	X	0	X	X	X

indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i pieczy zastępczej	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	7* (1)	7* (1)	11* (1)	X	X	X
	liczba dzieci z gminy w pieczy zastępczej (odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej; w zł)	2 (16.071)	2 (23.986)	2 (28.155)	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2015-2017 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2015-2017 liczba osób nim objętych ulegała wahaniom (103 w 2015 r., 81 w 2016 r. 98 w 2017 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2016-2017 liczba osób objętych posiłkiem była mniejsza niż w 2015 roku (150 w 2015 r., 136 w 2016 r., 132 w 2017 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2015-2017 gmina pokrywała koszt pobytu w domu pomocy społecznej za kilkanaście osób (14 w 2015 r., 13 w 2016 r., 12 w 2017 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania

w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W latach 2016-2017 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była niższa niż w 2015 roku (136 w 2015 r., 110 w 2016 r., 104 w 2017 r.).

W latach 2015-2017 GOPS świadczył także usługi opiekuńcze dla kilku osób (4 w 2015 r., 3 w 2016 r., 2 w 2017 r.).

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej zatrudniając 1 asystenta rodziny, który w latach 2015-2016 miał pod opieką po 7 rodzin, a w 2017 roku 11 rodzin. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt 2 dzieci z gminy (w każdym roku) w pieczy zastępczej (16.071 zł w 2015 r., 23.986 zł w 2016 r., 28.155 zł w 2017 r.).

W latach 2015-2017 GOPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego, a także delegując do niego swoich pracowników.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Do lipca 2017 roku koordynacją jego realizacji zajmował się GOPS (Karta Dużej Rodziny 3+), a od sierpnia 2017 roku koordynatorem jest Wójt Gminy, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny.

W latach 2016-2017 Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze (w 2016 r. na kwotę 2.595.222 zł dla 569 dzieci, a w 2017 r. na kwotę 3.569.656 zł dla 657 dzieci).

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2015-2017 ogólna liczba udzielonych świadczeń ulegała wahaniom (8.725 w 2015 r., 9.067 w 2016 r., 8.902 w 2017 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (7.241 w 2015 r., 7.451 w 2016 r., 7.219 w 2017 r.). Jednocześnie na zbliżonym poziomie pozostawała liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych (1.312 w 2015 r., 1.325 w 2016 r., 1.330 w 2017 r.) i świadczeń pielęgnacyjnych (131 w 2015 r., 136 w 2016 r., 130 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	7.241	7.451	7.219
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	1.312	1.325	1.330
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	131	136	130
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	0	X	X
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	0	19	26
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	41	45	39
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	X	91	158
ogółem			
liczba świadczeń	8.725	9.067	8.902
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	36	35	24

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

W latach 2015-2017 Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2015-2017 GOPS wypłacił odpowiednio 36, 35 i 24 zasiłki dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 18.720, 17.853 i 12.480 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2015-2017 liczba tych składek zwiększała się z roku na rok (83 w 2015 r., 149 w 2016 r., 176 w 2017 r.), podobnie jak ich wartość (22.076 zł w 2015 r., 37.070 zł w 2016 r., 48.356 zł w 2017 r.).

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej

w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2015-2017 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była na zbliżonym poziomie (23 w 2015 r., po 24 w latach 2016-2017), a liczba wypłaconych świadczeń w latach 2016-2017 była wyższa niż w 2015 roku (462 w 2015 r., 506 w 2016 r., 499 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	23	24	24
liczba wypłaconych świadczeń	462	506	499
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	172.830	181.570	175.750

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Drużbice jednostką organizacyjną pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jedyną placówką całodobowej opieki świadczącą kompleksowe usługi opiekuńcze dla osób przewlekle chorych i w podeszłym wieku jest Rodzinny Dom Pomocy „Magnolia” w Teresinie (Teresin 1b, 97-403 Drużbice).

Mieszkańcy gminy mają także możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie , ul. Czapliniecka 66, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bełchatowie , ul. Kościuszki 2, Osiedle 1 Maja 4a, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: wsparcie psychologiczne, specjalistyczne w zakresie profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie – dyżury specjalistów. Kategoria klienta: osoby i rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami lub znajdujące się w sytuacji kryzysowej.

Dom Pomocy Społecznej w Bełchatowie, ul. Dąbrowskiego 2, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Zabłotach, Zabłoty 19, 97-425 Żelów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Dom Pomocy Społecznej „Przystań” we Wronikowie, Wroników 26, 97-340 Rozprza.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy „Help-Med” w Raciborowicach, Raciborowice 66, 97-310 Moszczenica.	Zakres oferowanych usług: całodobowa pomoc niewymagającym hospitalizacji osobom przewlekle chorym w odzyskaniu możliwie największego zakresu sprawności i niezależności. Kategoria klienta: osoby chore, wymagające całodobowych świadczeń pielęgnacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych.
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Łękawie, Łęka 9, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: usługi opiekuńczo-wychowawcze, socjalizacyjne, terapeutyczne. Kategoria klienta: dzieci i młodzież, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym są zagrożone niedostosowaniem społecznym.
Dom Dziecka w Dąbrowie Rusieckiej, Dąbrowa Rusiecka 5, 97-438 Rusiec.	Zakres oferowanych usług: placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. gen. J. Głuchowskiego w Bełchatowie, ul. Targowa 20, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: placówka opiekuńcza; całodobowa opieka, nauczanie i wychowanie, rewalidacja. Kategoria klienta: dzieci z upośledzeniem umysłowym.
Ośrodek Interwencyjno-Socjalizacyjny w Bełchatowie, ul. Czapliniecka 66, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: usługi opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjno-interwencyjnego. Kategoria klienta: dzieci i młodzież pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej.
Schronisko dla Osób Bezdomnych „Monar-Markot” w Bełchatowie, ul. Czapliniecka 19b, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: schronienie, wyżywienie, odzież, podstawowa opieka medyczna, pomoc psychologiczna i terapeutyczna. Kategoria klienta: osoby bezdomne.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bełchatowie, ul. Czapliniecka 96, 97-400 Bełchatów.	Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Drużbice funkcjonuje blisko 20 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada uchwalany corocznie program współpracy Gminy Drużbice z organizacjami pozarządowymi, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Gminne Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Drużbicach , Drużbice Kolonia 122a, 97-403 Drużbice.	Propagowanie folkloru, działalność na rzecz promocji gminy, inspirowanie działań na rzecz rozwoju kultury.
2.	Stowarzyszenie „Nasza Wieś” , Rasy 23, 97-403 Drużbice.	Działalność na rzecz społeczności lokalnej, realizacja inicjatyw społecznych, wspieranie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym.
3.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Suchcice i Okolice , Stefanów 22a, 97-403 Drużbice.	Działalność na rzecz społeczności lokalnej.
4.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Hucisko i Okolic , Hucisko 25, 97-403 Drużbice.	Działalność usługowa związana z poprawą kondycji fizycznej, upowszechnianie kultury lokalnej.
5.	Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Podstoła , Podstoła 20/1, 97-403 Drużbice.	Działalność na rzecz społeczności lokalnej.

6.	Fundacja Idee Społeczne, Hucisko 25, 97-403 Drużbice.	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.
7.	Stowarzyszenie „Pokolenia”, Koło Terenowe w Drużbicach, Bukowie Dolne 11a, 97-403 Drużbice.	Tworzenie przychylnego klimatu dla społecznej aktywności, działalność samopomocowa.
8.	Gminny Ludowy Klub Sportowy „Siatkarz” Drużbice, Drużbice 15, 97-403 Drużbice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
9.	Gminny Ludowy Klub Sportowy w Drużbicach, Drużbice 15, 97-403 Drużbice.	Upowszechnianie kultury wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, wychowywanie przez kulturę fizyczną i sport, propagowanie sportu wśród społeczeństwa.
10.	Uczniowski Klub Sportowy „Wieśniacy” w Chynowie, Chynów 23, 97-403 Drużbice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
11.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „As”, 97-403 Rasy, 97-403 Drużbice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Drużbicach, Drużbice 27, 97-403 Drużbice.	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Bukowiu Górnym, Bukowie Górne 17, 97-403 Drużbice.	
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rasach, Rasy 23, 97-403 Drużbice.	
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Podstole, Podstoła 48, 97-403 Drużbice.	
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rożniatowicach, Rożniatowice 18, 97-403 Drużbice.	
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chynowie, Chynów 36a, 97-403 Drużbice.	
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Suchcicach, Suchcice 27b, 97-403 Drużbice.	
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wadlewie, Wadlew 82, 97-403 Drużbice.	

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice, www.bazy.ngo.pl, ewidencja fundacji i stowarzyszeń Powiatu Bełchatowskiego.

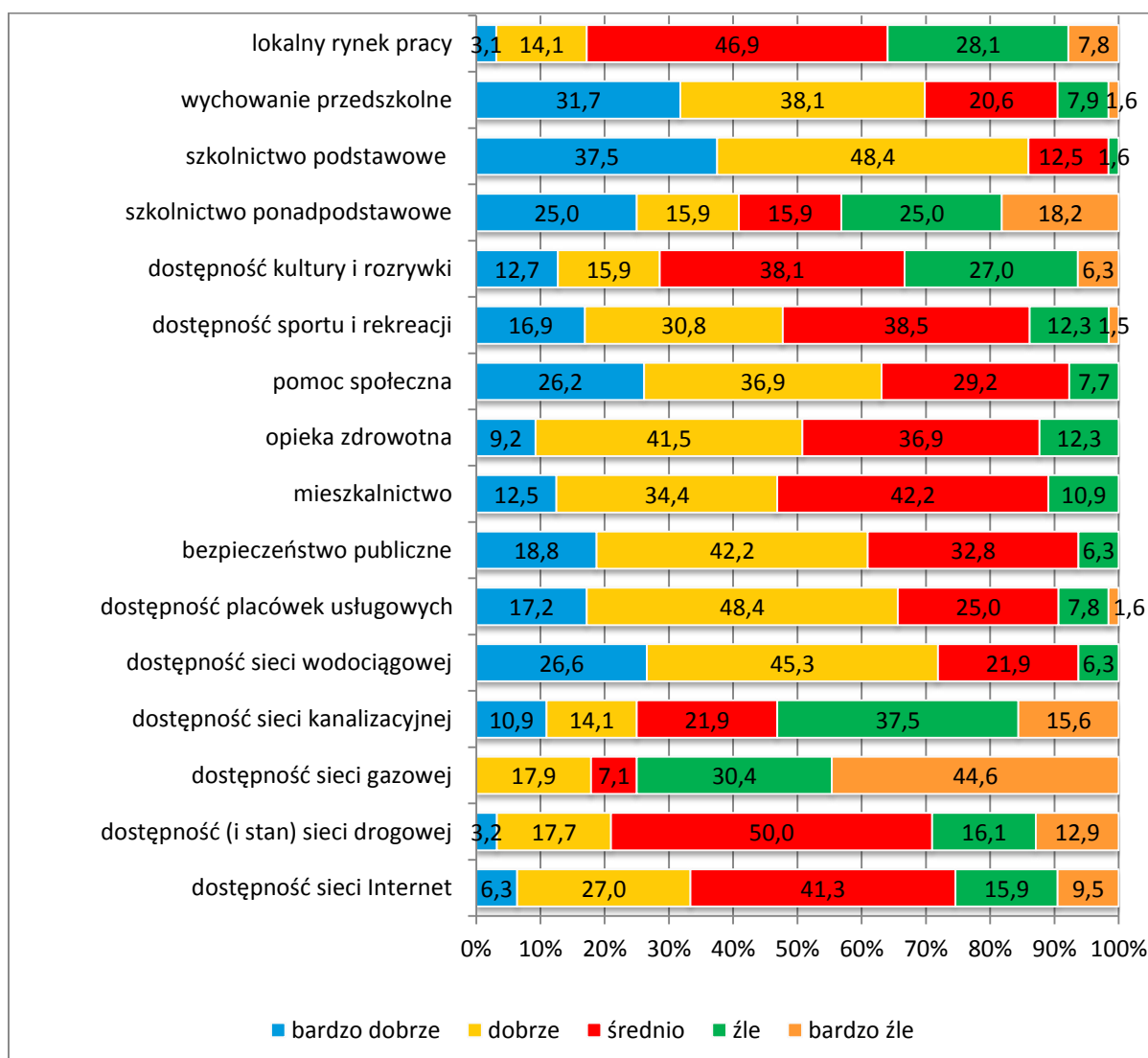
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Drużbice posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 65 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Warunki życia w gminie

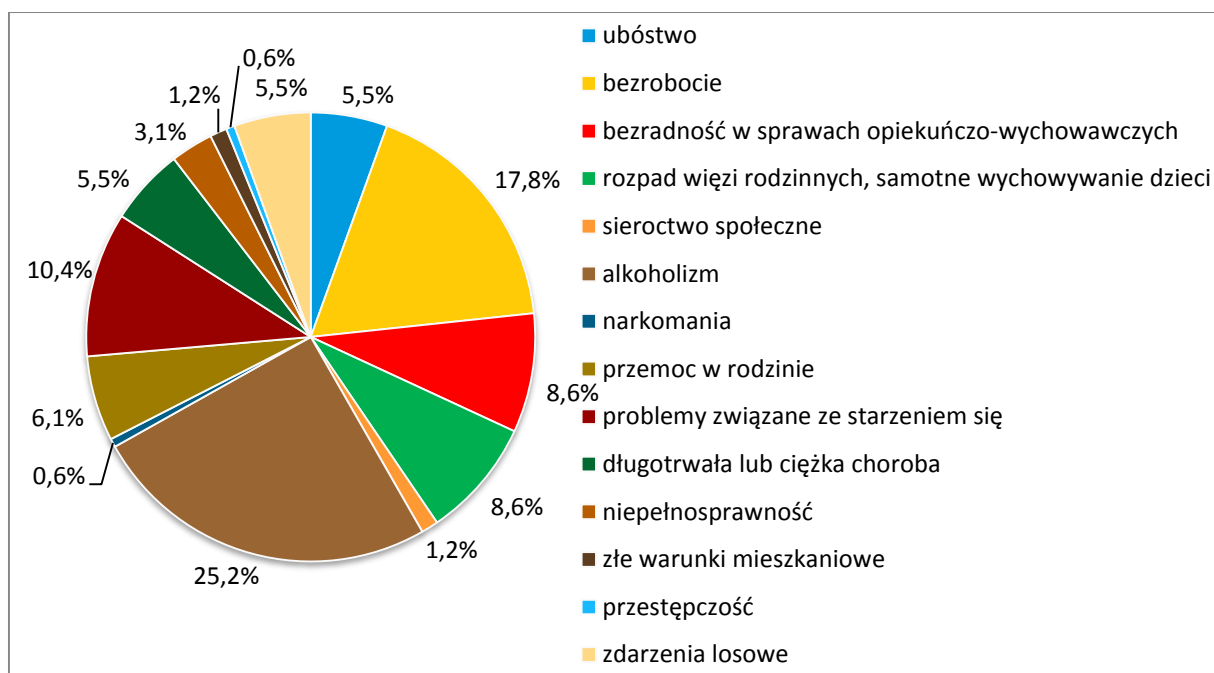
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do szkolnictwa podstawowego (łącznie 85,9% ocen dobrych i bardzo dobrych), sieci wodociągowej (w sumie 71,9% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz wychowania przedszkolnego (łącznie 69,8% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili dostępność sieci gazowej (w sumie 75% ocen bardzo złych i złych) i kanalizacyjnej (łącznie 53,1% ocen złych i bardzo złych), a także szkolnictwa ponadpodstawowego (w sumie 43,2% ocen złych i bardzo złych), lokalny rynek pracy (łącznie 35,9% ocen złych i bardzo złych) oraz dostęp do kultury i rozrywki (w sumie 33,3% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

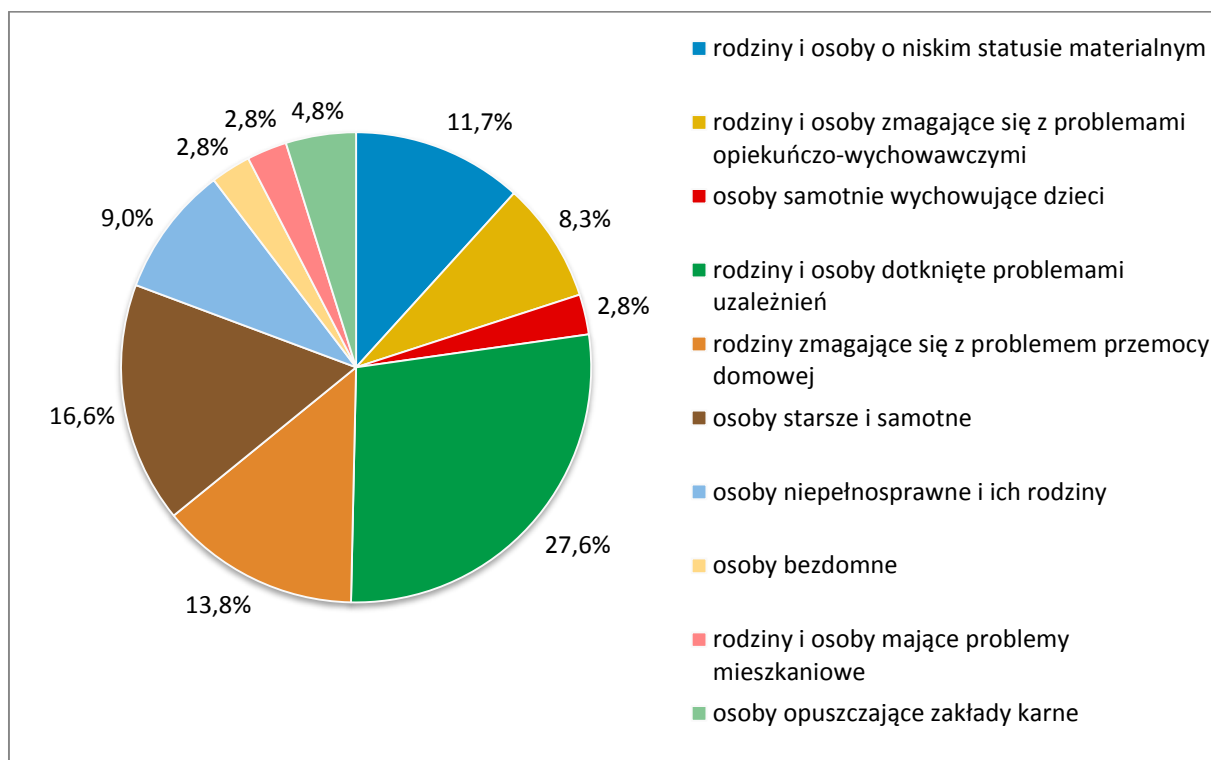

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli alkoholizm (25,2%) i bezrobocie (17,8%), a także problemy związane ze starzeniem się (10,4%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz zaniedbanie dzieci oraz rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (po 8,6%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

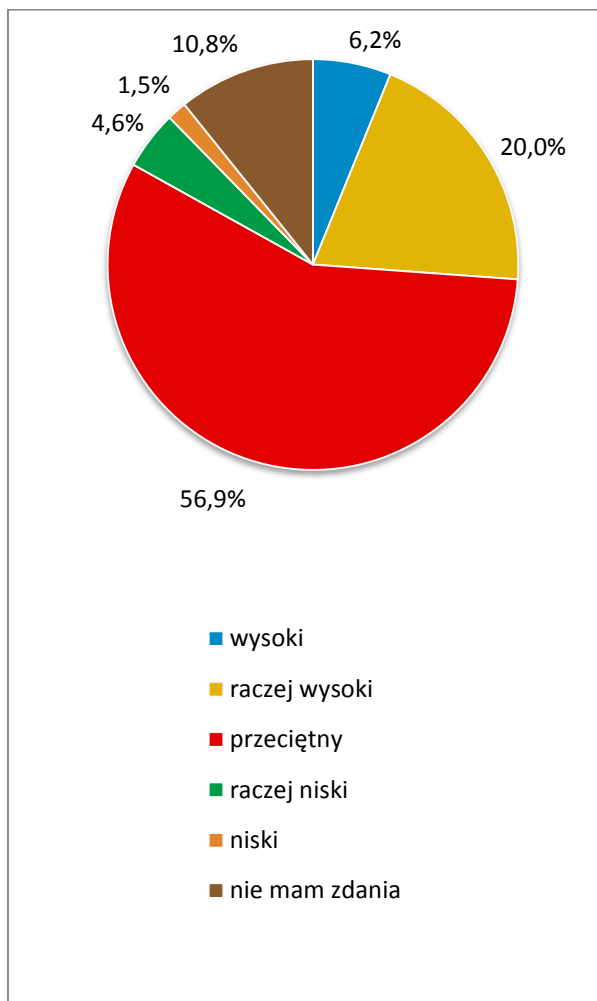
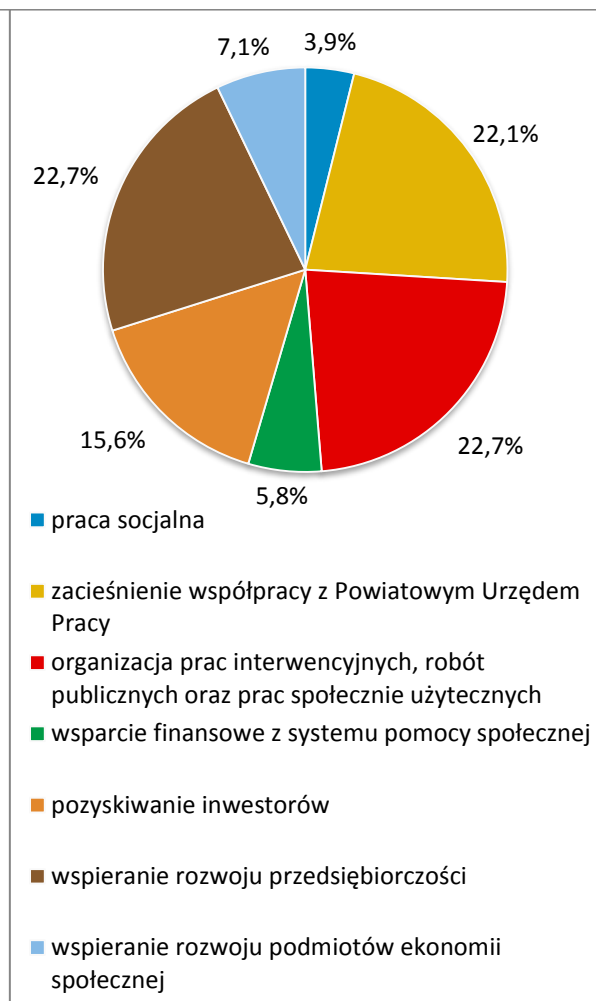

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (27,6%).

Zdaniem respondentów wykluczeniem społecznym zagrożone są również osoby starsze i samotne (16,6%), rodziny zmagające się z problemem przemocy domowej (13,8%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (11,7%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?**Wykres 35. Jakiego działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?**

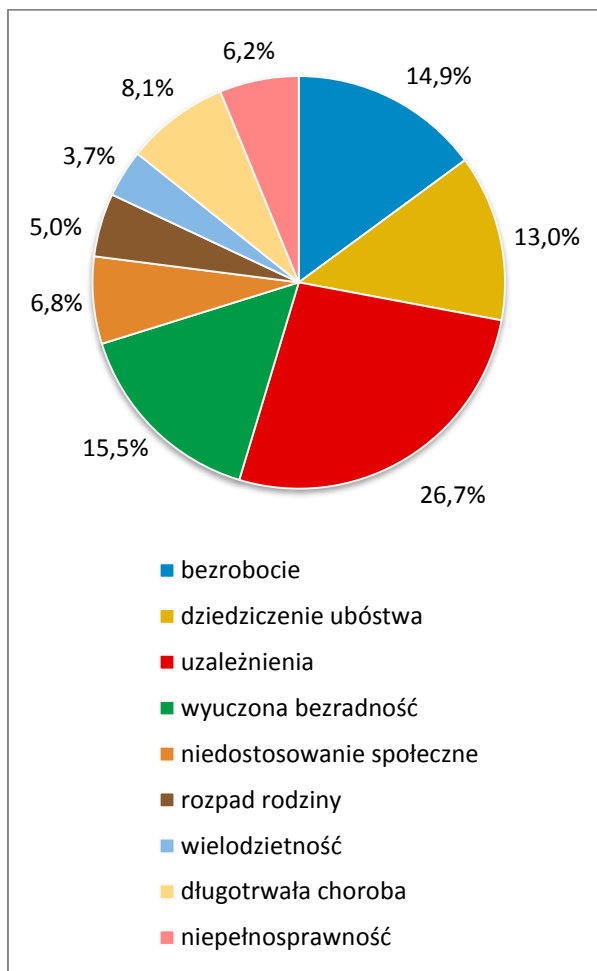
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (56,9%) poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny. Jednocześnie łącznie 26,2% badanych uznało go za raczej wysoki lub wysoki, a w sumie 6,1% za raczej niski lub niski.

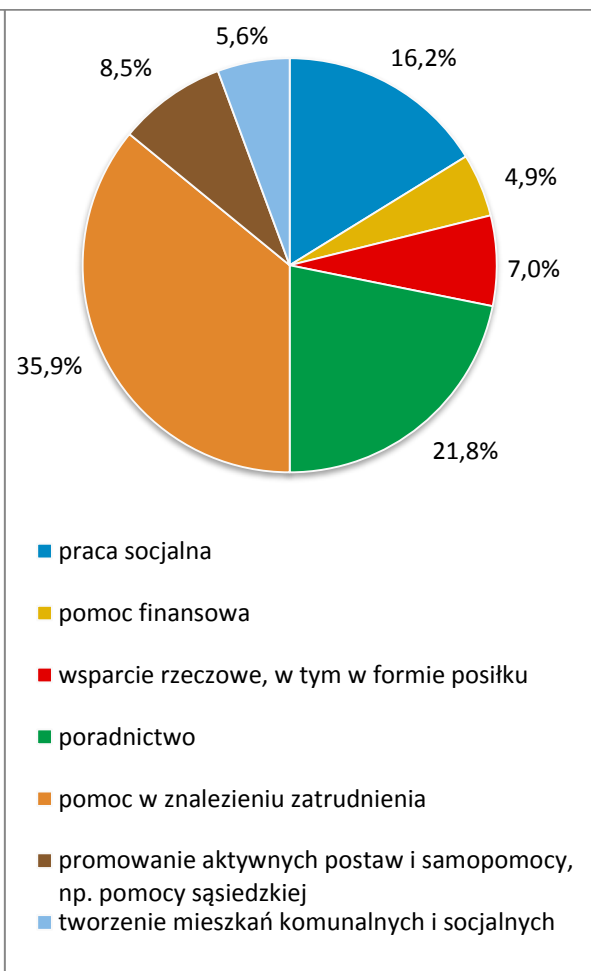
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (po 22,7%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (22,1%), a także pozyskiwanie inwestorów (15,6%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

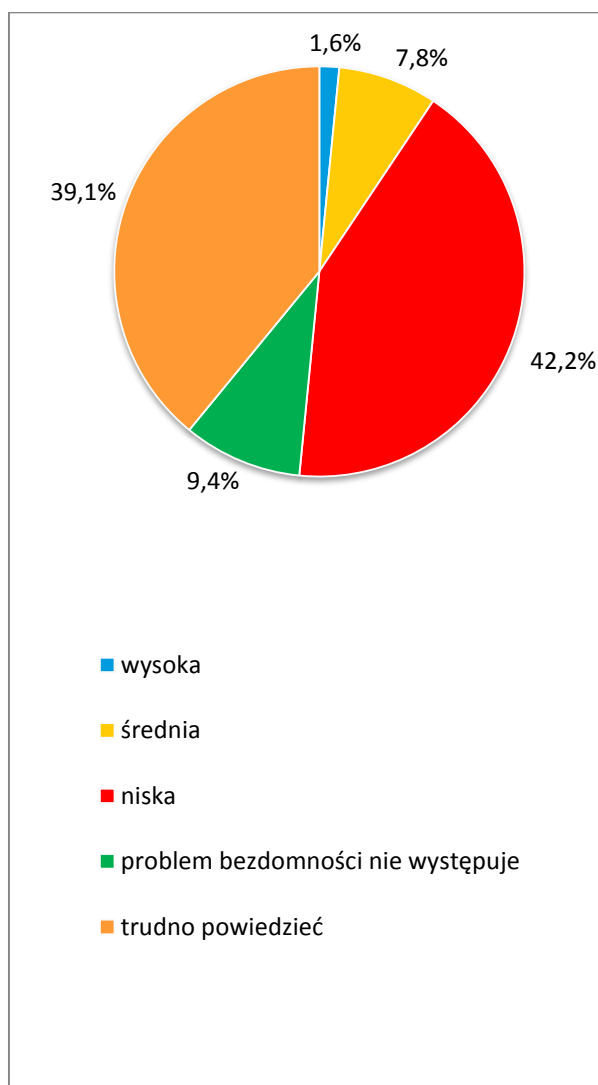
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (26,7%), a także wyuczoną bezradność (15,5%), bezrobocie (14,9%) i dziedziczenie ubóstwa (13%).

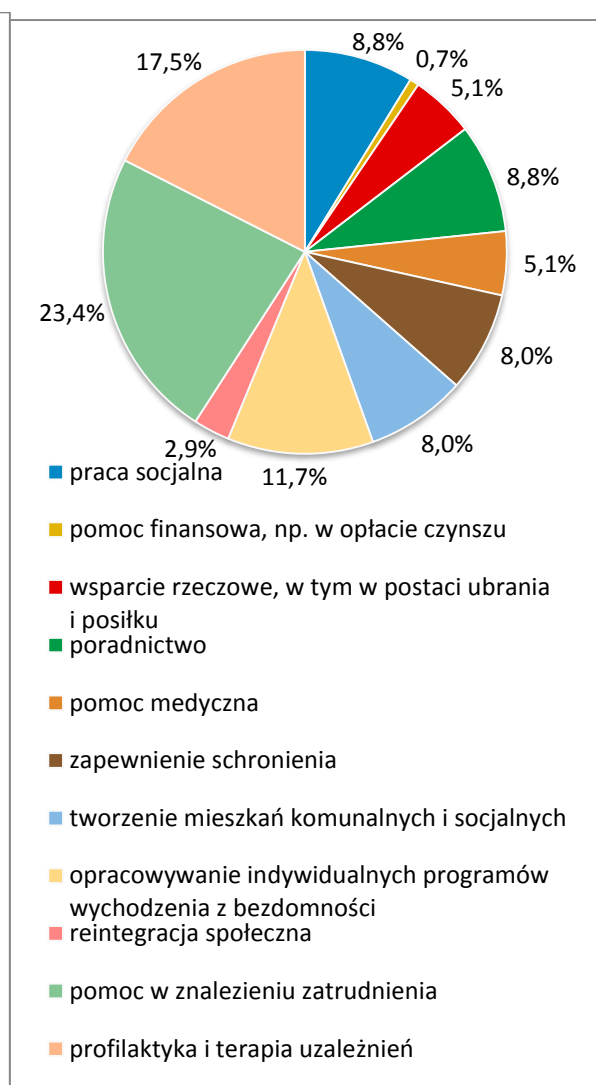
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (35,9%). Duże znaczenie przywiązywali również do poradnictwa (21,8%) i prowadzenia pracy socjalnej (16,2%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 39. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

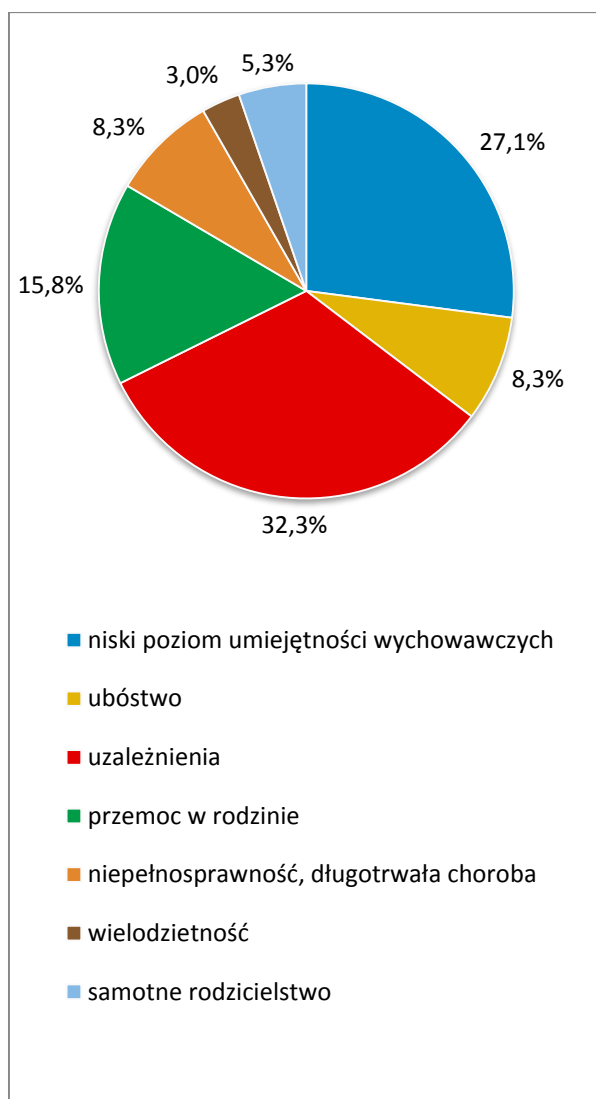
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (42,2%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 39,1% ankietowanych nie miało zdania na temat, a 9,4% badanych uznało, że problem bezdomności nie występuje w gminie.

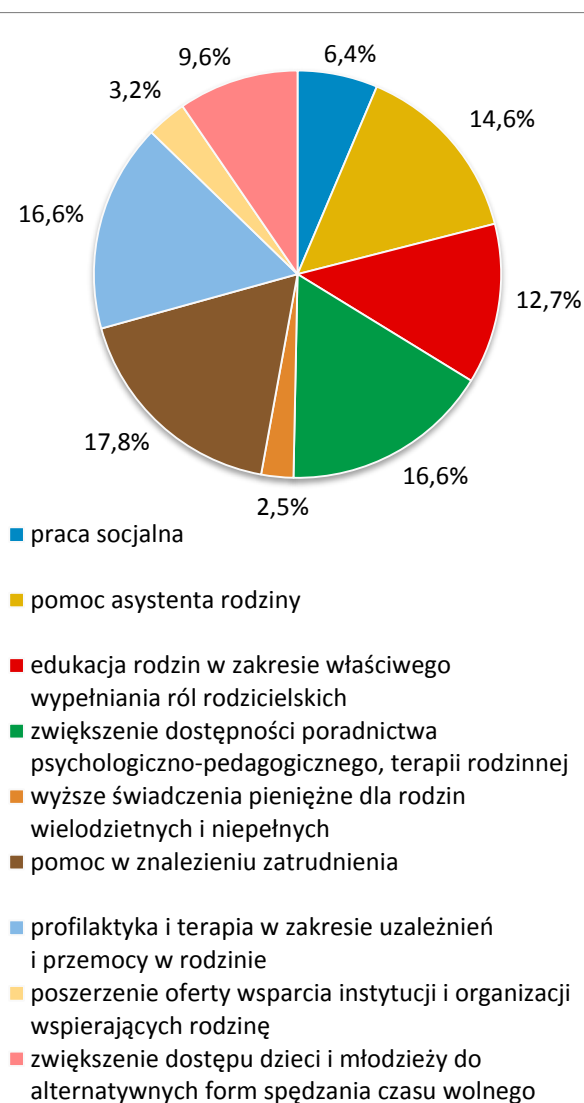
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (23,4%), a także prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (17,5%) oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (11,7%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

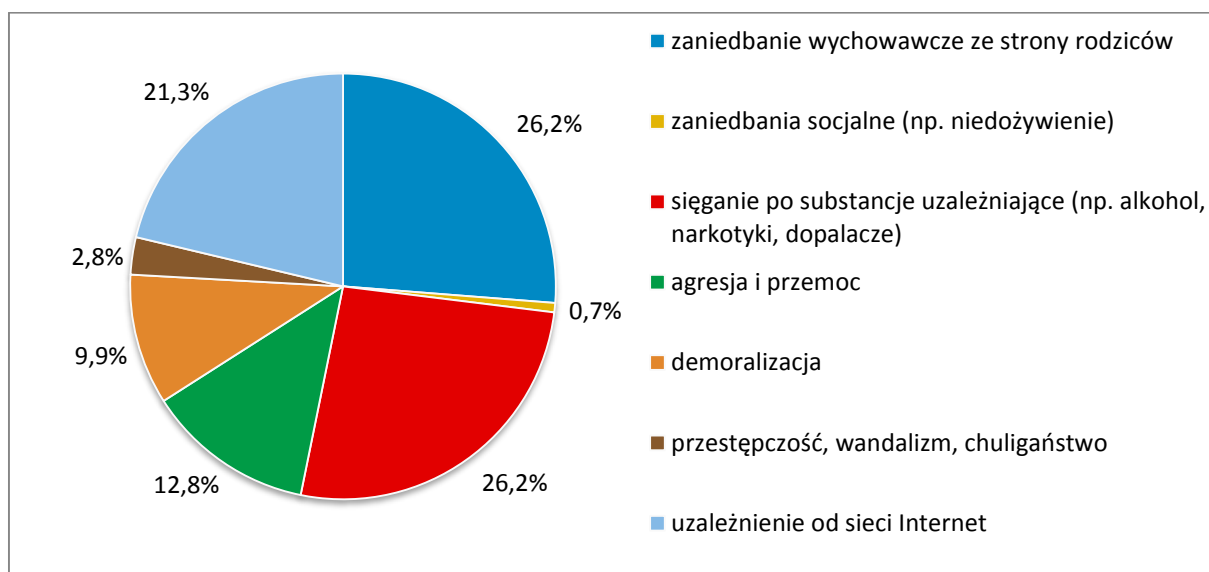
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (32,3%), niski poziom umiejętności wychowawczych (27,1%), a także przemoc w rodzinie (15,8%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (17,8%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej, prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (po 16,6%) oraz zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny (14,6%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

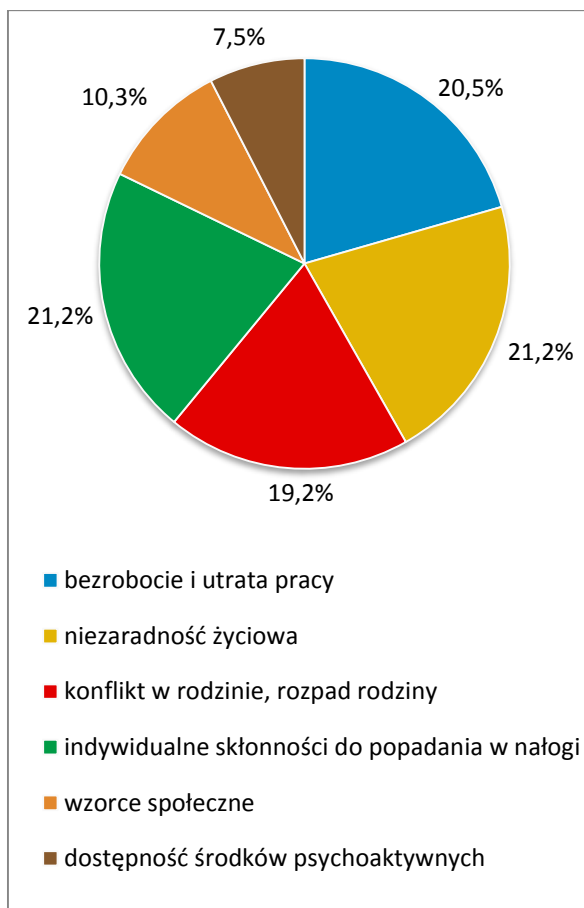
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców, sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (po 26,2%) oraz uzależnienie od sieci Internet (21,3%).

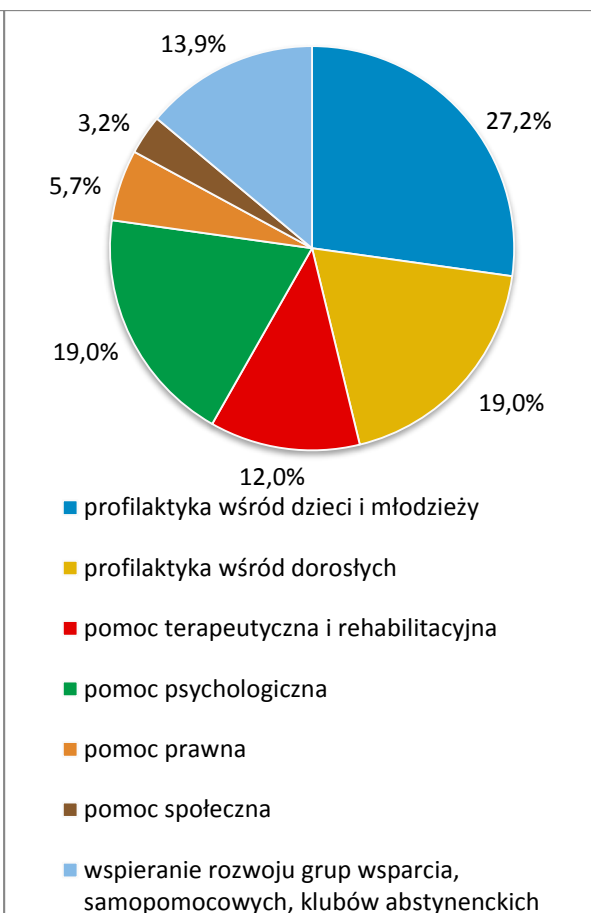
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie

powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

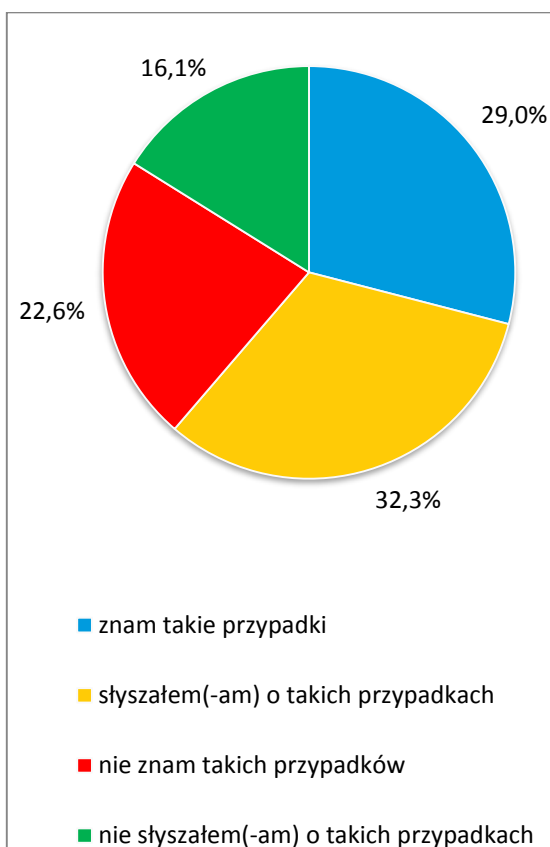
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową, indywidualne skłonności do popadania w nałogi (po 21,2%), bezrobocie i utratę pracy (20,5%) oraz konflikt w rodzinie i jej rozpad (19,2%).

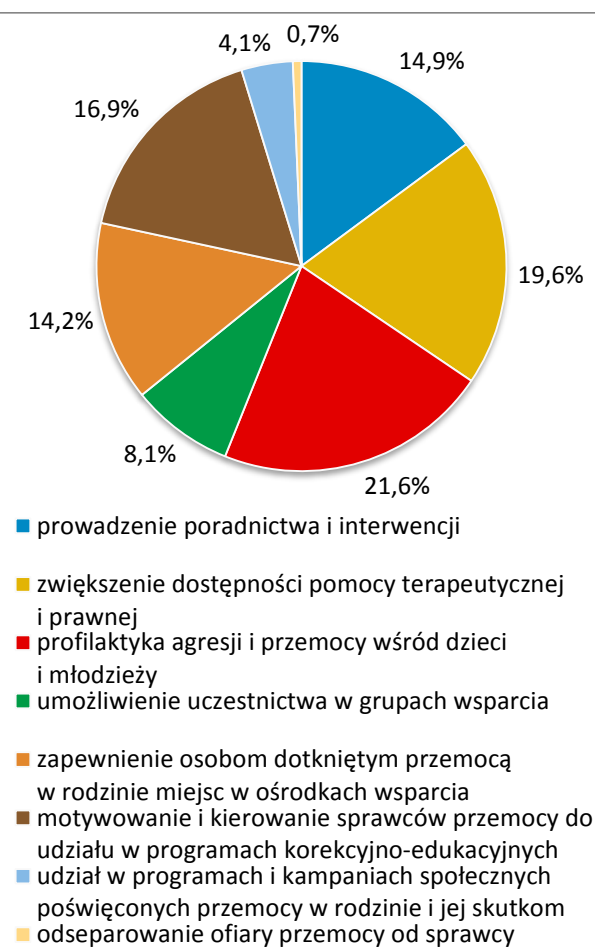
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (27,2%) oraz dorosłych, a także zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (po 19%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

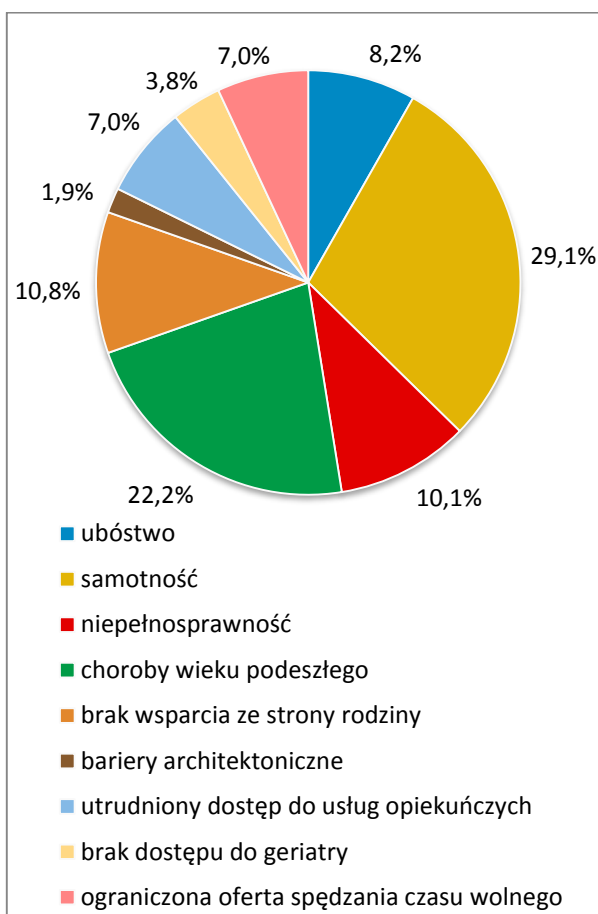
Większość ankietowanych (łącznie 61,3%) stwierdziła, że słyszała o przypadkach przemocy w rodzinie w gminie lub je zna. Odmiennego zdania było w sumie 38,7% badanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (21,6%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (19,6%), motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (16,9%), prowadzić

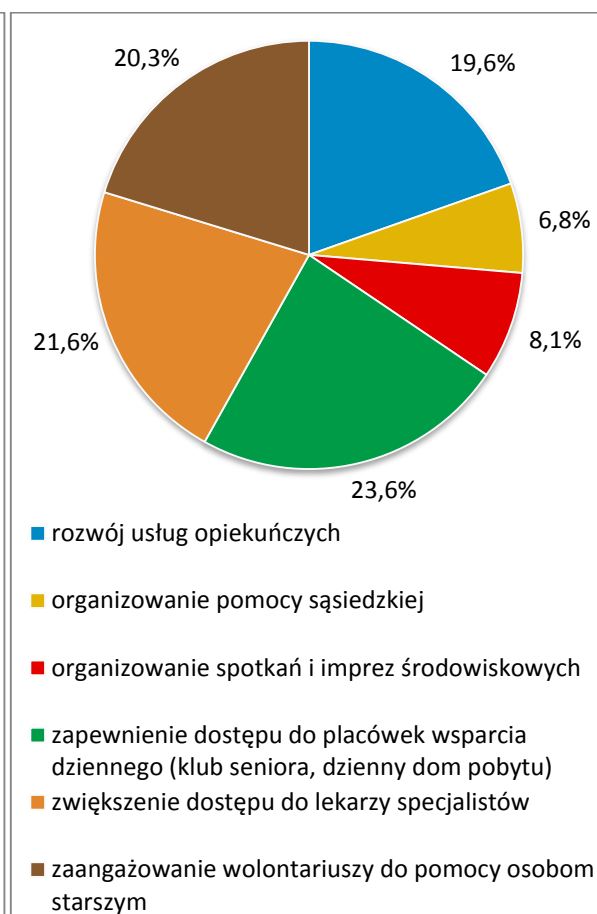
poradnictwo i podejmować interwencje (14,9%) oraz zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (14,2%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

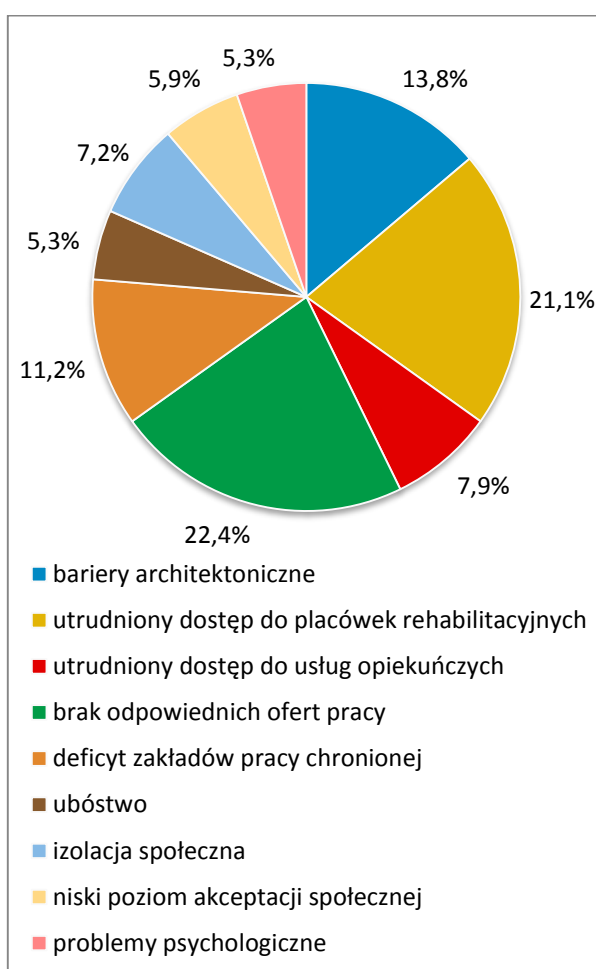
W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: samotność (29,1%) i choroby wieku podeszłego (22,2%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 23,6%), zwiększenie dostępu do

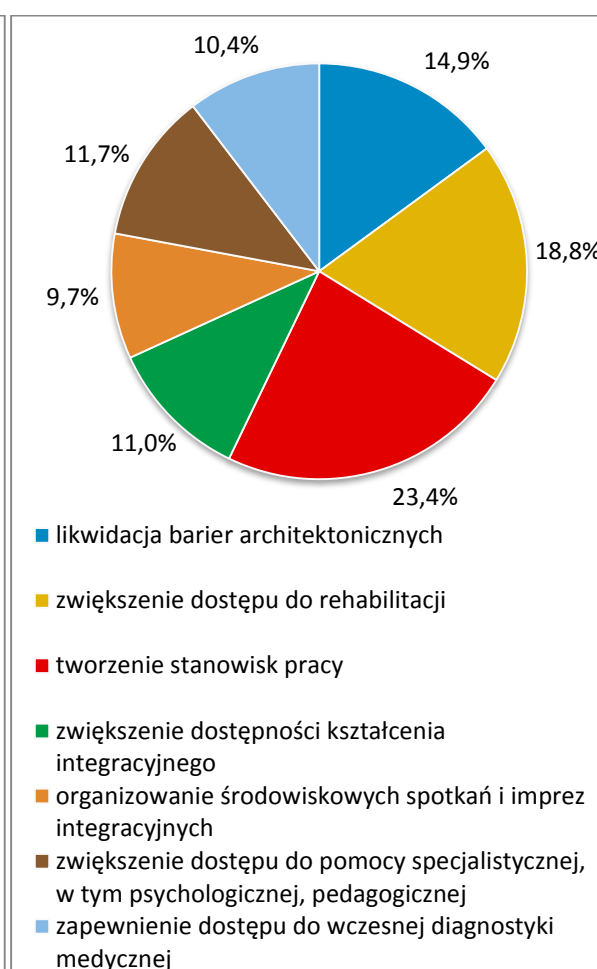
lekarzy specjalistów (21,6%), zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (20,3%) oraz rozwój usług opiekuńczych (19,6%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

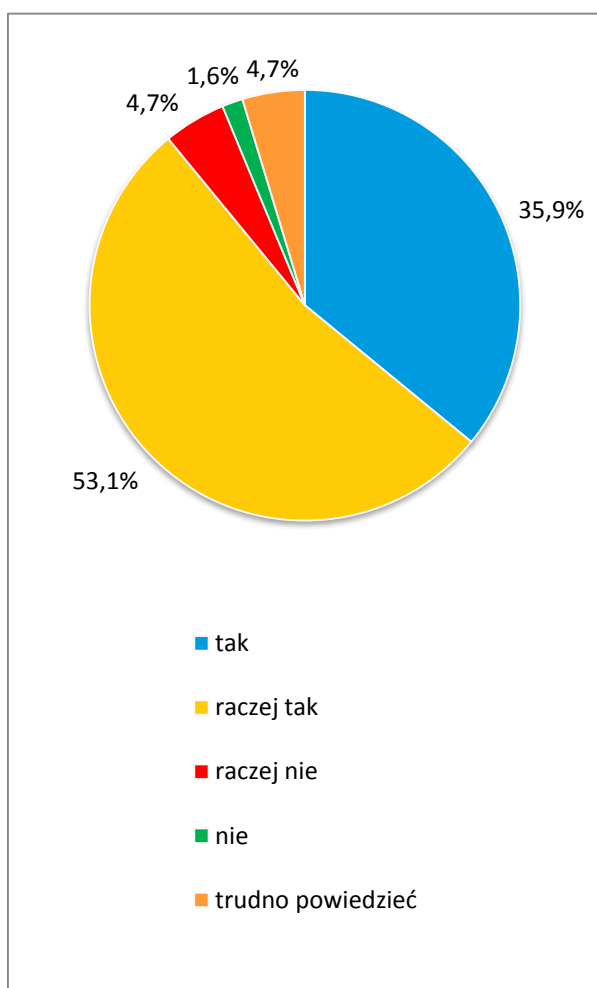
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: brak odpowiednich ofert pracy (22,4%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (21,1%) oraz bariery architektoniczne (13,8%).

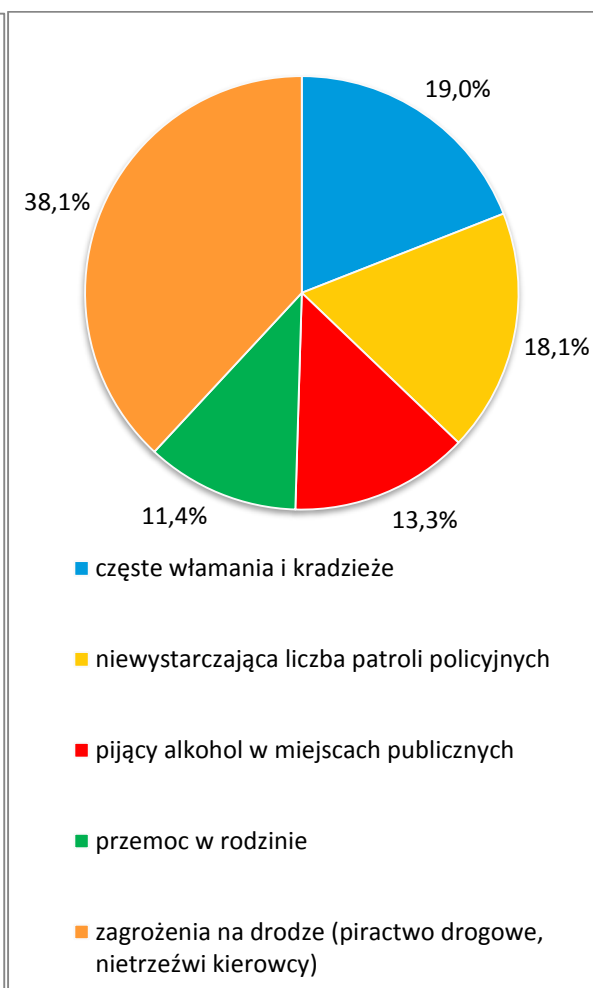
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na tworzeniu stanowisk pracy (23,4%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (18,8%) oraz likwidowaniu barier architektonicznych (14,9%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

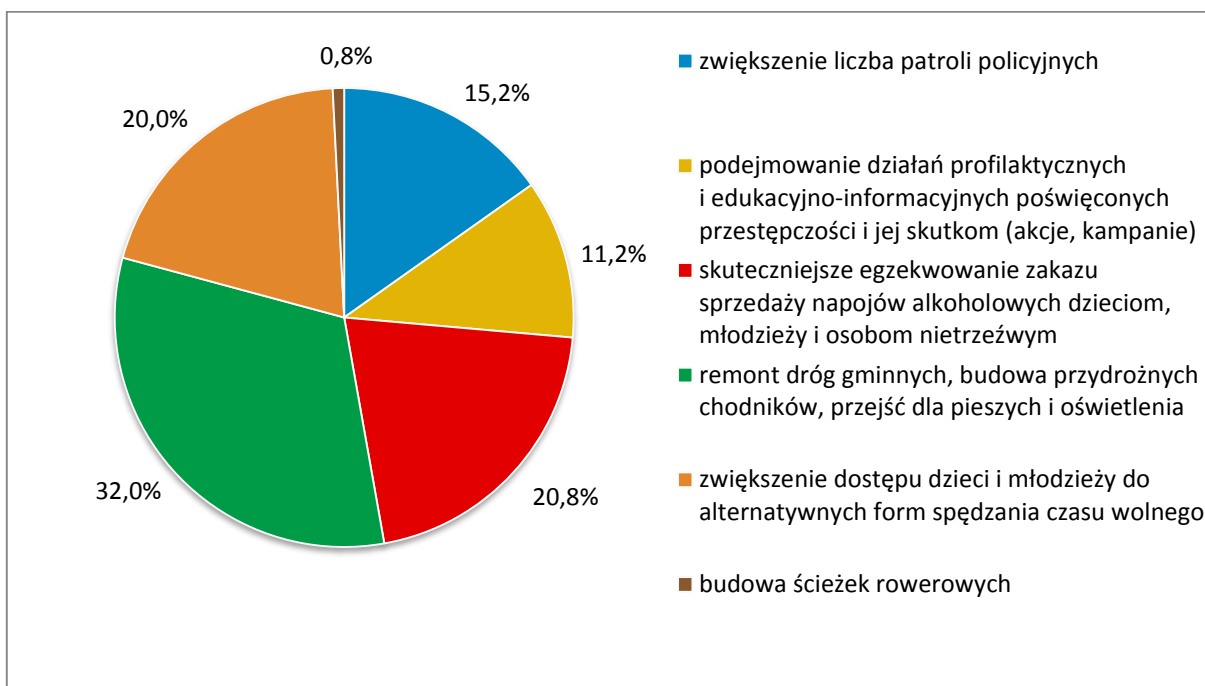

Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 89%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było jedynie 6,3% ankietowanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 38,1%), częste włamania i kradzieże (19%) oraz niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (18,1%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (32%), skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (20,8%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (20%) oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych (15,2%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
- położenie gminy przy trasie Bełchatów – Łódź - zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy - upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach - informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy i świadczenie na ich rzecz standaryzowanych usług - podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych	- zbyt mała liczba miejsc pracy w gminie - niesprzyjające warunki do rozwoju przedsiębiorczości - niska skuteczność działań na rzecz osób pozostających bez pracy - deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie - nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych
Szanse	Zagrożenia
- aktywna promocja gminy i jej walorów - przygotowywanie terenów inwestycyjnych oraz prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom	- zjawisko dziedziczenia bezrobocia - postępujące zjawisko ubóstwa wśród części mieszkańców gminy - niewielki potencjał inwestorów w regionie

▪ rozwój turystyki i rekreacji, w tym agroturystyki ▪ rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw ▪ promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy ▪ wyższy stopień absorpcji środków zewnętrznych (w tym unijnych) na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, rozpoczęcie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ wzrost społecznej akceptacji osób bezdomnych	▪ niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ spadek aktywności zawodowej w wyniku Programu „Rodzina 500+” ▪ zjawisko nielegalnego zatrudnienia ▪ spadek opłacalności produkcji rolnej ▪ ograniczona możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków
--	--

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
▪ wykwalifikowana i zaangażowana kadra GOPS-u udzielająca wsparcia rodzinom ▪ wsparcie ze strony asystenta rodziny ▪ dobry dostęp do szkolnictwa podstawowego ▪ działalność Gminnej Biblioteki Publicznej, w tym Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach ▪ dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży	▪ nieodpowiednie warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak opieki nad dziećmi do lat 3. ▪ brak ośrodka kultury ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie szkolnictwa średniego ▪ niedostatecznie rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży ▪ utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej ▪ deficyt wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży

Szanse	Zagrożenia
▪ dalsze wsparcie ze strony asystenta rodziny ▪ zmniejszenie skali wykluczenia społecznego dzięki Programowi „Rodzina 500+” ▪ zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego ▪ utworzenie ośrodka kultury ▪ rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, oferty kulturalnej oraz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej ▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych	▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych ▪ zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców ▪ kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym ▪ osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin ▪ rozpad więzi społecznych ▪ rosnące zagrożenie uzależnieniami i przemocą, w tym wśród dzieci i młodzieży ▪ dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do większych jednostek

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
▪ działalność Punktu Konsultacyjnego dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy ▪ podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ▪ funkcjonowanie grupy AA ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie wśród dzieci, młodzieży działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie; m.in. realizowanie programów profilaktycznych w placówkach oświatowych	▪ niewystarczający dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej ▪ niewystarczająca działalność profilaktyczna, informacyjna i edukacyjno-szkoleniowa w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ brak grup wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie ▪ brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Szanse	Zagrożenia
▪ zwiększenie dostępu do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej ▪ dalsze podnoszenie świadomości społecznej, w tym dzieci i młodzieży, rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ zintensyfikowanie działań profilaktycznych i informacyjno-edukacyjnych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ promowanie zdrowego trybu życia ▪ zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	▪ niska liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ przyzwolenie społeczne na nadużywanie alkoholu i jego spożywanie przez młodzież ▪ pojawiające się nowe uzależnienia behawioralne i od substancji psychoaktywnych ▪ powielanie zachowań – przejmowanie złych wzorców z pokolenia na pokolenie

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ organizowanie usług opiekuńczych ▪ pomoc osobom starszym ze strony rodziny ▪ działalność klubu seniora ▪ upowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy wśród osób niepełnosprawnych ▪ działalność organizacji pozarządowych, w tym Gminnego Stowarzyszenia Kobiet Wiejskich	▪ deficyt osób świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym ▪ brak specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ brak bazy rehabilitacyjnej ▪ ograniczona skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej, w tym opieki geriatrycznej ▪ brak dostępu do kształcenia integracyjnego ▪ istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ deficyt wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu

Szanse	Zagrożenia
▪ rozwój usług opiekuńczych i uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych ▪ organizowanie przedsięwzięć środowiskowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ możliwość pozyskania ze źródeł zewnętrznych środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ rozwój współpracy z sektorem pozarządowym działającym na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ uruchomienie wolontariatu	▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych ▪ niezadowalający poziom życia osób starszych i niepełnosprawnych ▪ marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
▪ dobrze wykwalifikowana, stale podnosząca kwalifikacje i zaangażowana kadra GOPS-u ▪ odpowiednia liczba pracowników socjalnych ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej	▪ niepełna wiedza na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej ▪ niska aktywność społeczna mieszkańców ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działającymi w gminie w obszarze polityki społecznej; ograniczona współpraca z nimi ▪ brak wolontariatu
Szanse	Zagrożenia
▪ dostępność szkoleń dla kadry GOPS-u; dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych ▪ dalsze wsparcie rodzin ze strony asystenta rodziny ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy	▪ rutyna i syndrom wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej ▪ niekorzystny wizerunek pomocy społecznej wynikający z braku wiedzy o pracy GOPS-u

społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ pozyskanie środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej ▪ zwiększenie aktywności społecznej; wzrost udziału mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych ▪ utworzenie wolontariatu w gminie	▪ roszczeniowa i bierna postawa odbiorców pomocy społecznej
--	---

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Drużbice pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- ograniczającą możliwości rozwoju mieszkańców małą liczbę miejsc pracy w gminie, co m.in. wymaga poprawy warunków do inwestowania na jej terenie, kontynuowania działań na rzecz pozyskania podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, wspierania rozwoju firm już istniejących oraz rolnictwa i zmian w rolnictwie, lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów, zachęcania osób ubogich i pozostających bez pracy do aktywnych postaw (poprzez pracę socjalną i poradnictwo), udzielania pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, propagowania przedsiębiorczości oraz ułatwienia dostępu do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym;
- niekorzystne zmiany demograficzne w gminie – spadek liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszy wzrost udziału osób starszych w populacji gminy; zmiany te, prowadzące do starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększające ryzyko chorób i niepełnosprawności, wymagają m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), rehabilitacyjnych i medycznych, a także rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, podjęcia działań w kierunku utworzenia na terenie gminy placówek wsparcia dziennego, dalszego

likwidowania barier architektonicznych oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;

- wysoką i rosnącą liczbę rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz trudności w opiece i wychowaniu, co wymaga m.in. dalszego edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zapewnienia opieki dzieciom do lat 3., poszerzenia dostępu do poradnictwa specjalistycznego, wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz opieki przedszkolnej, a także zwiększenia dostępności alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego;
- zagrożenie problemami uzależnień i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej i prawnej (m.in. poprzez poszerzenie oferty działającego na terenie gminy punktu konsultacyjnego) oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu powołanie w gminie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez zapewnienie w gminie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych;
- profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego, m.in. poprzez stałe doskonalenie kadr pomocowych, rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także wspieranie i rozwijanie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami pozarządowymi.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2018-2023. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy,

zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej;
- 2. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
- 3. Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;
- 4. Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie systemu pomocy społecznej oraz wzmocnienie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Drużbice w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018-2023 jest **podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz integrowanie społeczności lokalnej**. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego
Cele operacyjne	1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy. 2. Wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 2. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej. 3. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej. 4. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności, w tym rolnictwa ekologicznego. 5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej. 6. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych. 7. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi i ubogimi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych. 8. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich

	położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym. 9. Udzielanie przez GOPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego. 10. Udzielanie przez GOPS świadczenia wychowawczego oraz świadczenia „Dobry Start”. 11. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek). 12. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego. 13. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy. 14. W razie potrzeby poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie mieszkań socjalnych, oraz przyznawanie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego. 15. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów). 16. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.
Czas realizacji	Lata 2018-2023.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, szkoły ponadpodstawowe spoza gminy, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, w tym Schronisko dla osób bezdomnych „Monar-Markot” w Bełchatowie, placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się

	wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościoł, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	▪ zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie, ▪ większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, ▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością.

Cel strategiczny 2.	Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
Cele operacyjne	1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy, podejmowanych na ich rzecz działaniach oraz przysługujących im prawach. 2. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 3. Rozwijanie usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 4. Uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 5. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. 6. Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 7. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach klubu seniora, gminnych placówek kulturalnych, kół gospodyń wiejskich i przy współpracy z sektorem pozarządowym.

	8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy domu dziennego pobytu 9. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 10. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 11. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie środowiskowego domu samopomocy bądź zapewnienie do niego dostępu. 12. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem. 13. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
Czas realizacji	Lata 2018-2023.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadpodstawowe spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, w tym Domy Pomocy Społecznej w Bełchatowie, Zabłotach i Wronikowie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, koła gospodyń wiejskich, a także Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 3.	Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
Cele operacyjne	1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 4. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologiczno-pedagogicznego. 5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 6. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia w gminie opieki nad dziećmi do lat 3. oraz zwiększenia dostępu do opieki przedszkolnej. 7. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, min. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku. 9. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych. 11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych,

	np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie punktu konsultacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia funkcjonującymi poza gminą. 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli. 3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 6. W razie potrzeby zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Bełchatowie. 7. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym usług rehabilitacyjnych i opieki geriatrycznej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i ich skutkami.

	5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 4.	1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez budowę i remont dróg gminnych, budowę chodników i ścieżek rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
Czas realizacji	Lata 2018-2023.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt konsultacyjny dla osób dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym i przemocą w rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, gminne placówki oświatowe, gminne placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bełchatowie, placówki ponadpodstawowe spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym placówki w Bełchatowie, Dubiu, Zgierzu i Warcie, ośrodki wsparcia, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bełchatowie, grupy samopomocowe, w tym grupa AA w Drużbicach-Kolonii i Bełchatowie, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom, w tym dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, organizacje zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ niższy odsetek rodzin wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności, ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, ▪ zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3., ▪ zwiększenie dostępu do opieki przedszkolnej, ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ wydatniejsze wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ zwiększenie świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy w rodzinie oraz możliwości skorzystania ze wsparcia, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 4.	Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego
Cele operacyjne	1. Rozwijanie systemu pomocy społecznej. 2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach oraz dofinansowanie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. 2. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny. 3. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej poświęconej działalności GOPS-u.

	6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2018-2023.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ zwiększenie aktywności mieszkańców, ▪ wielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drużbice na lata 2018-2023 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy Gminy Drużbice z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycje projektów przygotowanych w trakcie prac nad strategią przez przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie), które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Projekt 1.

nazwa projektu	„Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej”
wnioskodawca projektu	Urząd Gminy Drużbice.
cele projektu	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
beneficjenci projektu	Niepełnosprawni mieszkańcy gminy Drużbice.

Projekt 2.

nazwa projektu	„Rozbudowanie istniejącego placu zabaw – zakup i montaż zjeżdżalni”
wnioskodawca projektu	Szkoła Podstawowa w Rasach.
partnerzy w realizacji projektu	Urząd Gminy Drużbice.
cele projektu	▪ integracja społeczności lokalnej, ▪ umożliwienie alternatywnego sposobu spędzania czasu wolnego, ▪ uatrakcyjnienie placu zabaw.
beneficjenci projektu	▪ społeczność lokalna, ▪ uczniowie szkoły.

Projekt 3.

nazwa projektu	„Budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Rasach”
wnioskodawca projektu	Szkoła Podstawowa w Rasach.
partnerzy w realizacji projektu	Urząd Gminy Drużbice.
cele projektu	▪ integracja społeczności lokalnej, ▪ rozwijanie sprawności fizycznej.
beneficjenci projektu	▪ społeczność lokalna, ▪ uczniowie szkoły.

Projekt 4.

nazwa projektu	„Przedszkole z seniorem”
wnioskodawca projektu	▪ Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach, ▪ organizacje pozarządowe, w tym stowarzyszenia.
partnerzy w realizacji projektu	▪ gminne placówki przedszkolne, ▪ Szkoła Podstawowa w Wadlewie.
cele projektu	▪ organizowanie spotkań (raz w tygodniu, po 40 min.) połączonych z warsztatami prowadzonymi przez seniorów, ▪ integracja międzypokoleniowa, ▪ wzmocnienie poczucia tożsamości u małych dzieci, ▪ zwiększenie poczucia własnej wartości u seniorów.
beneficjenci projektu	▪ osoby starsze, ▪ dzieci przedszkolne.

Projekt 5.

nazwa projektu	„Z kulturą za pan brat”
wnioskodawca projektu	Gminne Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Drużbicach.
partnerzy w realizacji projektu	Gmina Drużbice.
cele projektu	Wypełnienie czasu seniorom poprzez organizowanie wyjazdów do teatru, kina, na koncerty, do muzeum.
beneficjenci projektu	Osoby starsze z gminy Drużbice.

Projekt 6.

nazwa projektu	„Rozbudowa parkingu przy świetlicy wiejskiej i ośrodka zdrowia w Wadlewie”
wnioskodawca projektu	Ochotnicza Straż Pożarna w Wadlewie.
partnerzy w realizacji projektu	Urząd Gminy Drużbice.
cele projektu	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej.
beneficjenci projektu	▪ pacjenci ośrodka zdrowia i osoby korzystające z apteki, ▪ użytkownicy świetlicy wiejskiej i członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej w Wadlewie, ▪ mieszkańcy gminy Drużbice.

Projekt 7.

nazwa projektu	„Pomoc osobom starszym i samotnym w codziennym funkcjonowaniu oraz włączenie trudnej pełnoletniej młodzieży w wolontariat na terenie gminy”
wnioskodawca projektu	▪ organizacje pozarządowe, w tym fundacje i stowarzyszenia, ▪ radni, ▪ sołtysi.
partnerzy w realizacji projektu	▪ Urząd Gminy Drużbice, ▪ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach.
cele projektu	▪ pomoc osobom starszym i samotnym (zakupy, sprząatanie itp.), ▪ uzmysłowienie trudnej młodzieży problemów osób samotnych i chorych, ▪ zwiększenie świadomości osób młodych na temat samotności i wykluczenia społecznego.
beneficjenci projektu	▪ osoby starsze i schorowane, ▪ trudna młodzież.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020,
- Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drużbice na lata 2018-2023 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 15. Ramy finansowe strategii w latach 2018-2023

2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
6.431.400 zł	6. 612.600 zł	6.842.400 zł	7.036.300 zł	7.267.200 zł	7.473.200 zł

Źródło danych: Urząd Gminy Drużbice.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2015-2017.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,

- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny 2.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób z gminy korzystających z klubu seniora,
- liczba osób korzystających z domu dziennego pobytu,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowego domu samopomocy,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 3.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,

- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Placówki oświatowe w gminie	23
Tabela 2. Placówki kulturalne w gminie	26
Tabela 3. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	26
Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie, apteki i punkty apteczne w gminie	27
Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	34
Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	38
Tabela 7. Przestępczość w gminie w 2017 roku	41
Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku	42
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017.....	43
Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2015-2017.....	47
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017	50
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017	51
Tabela 13. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	51
Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie	53
Tabela 15. Ramy finansowe strategii w latach 2018-2023.....	89

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2015-2017	14
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016	15
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016	16
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017.....	16
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	17

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016.....	19
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku	19
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*	20
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017	20
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)	21
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	22
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2017 roku	29
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku	29
Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku	30
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	32
Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	32
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	33
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	33
Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017	35
Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2015-2017.....	36
Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia.....	45
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie ..	45
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne	45
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne	45
Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)	46
Wykres 31. Warunki życia w gminie	55

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	56
Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	57
Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	58
Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	58
Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	59
Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	59
Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	60
Wykres 39. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	60
Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	61
Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	61
Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	62
Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	63
Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	63
Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	64
Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	64
Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy	65
Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	65
Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy	66
Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	66
Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	67
Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	67
Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	68